

SPISI KRIŠTOFA ŠMIDA.

Poslovenjeni
mladini v zabavo in pouk.



VIII. zvezek:
Pirhi. - Ivan turški suženj. - Krščanska
obitelj (družina).



Novo mesto.

Tisk in založba J. Krajec nasl.

1908.

PIRHI.



Poslovenil

P. Florentin Hrovat.



Drugi nespremenjeni natis.



Novo mesto.

—
Tisk in založba J. Krajec nasl.

1908.

110247

Prvo poglavje.

O gorje, v tem kraju pa še kokoši ni.

Svoje dni pred več sto leti je živelo več oglarjev v tesnej dolinici mej gorami. Tesno dolinico so oklepali od vseh strani temni gozdi in pečevje. Koče revnih oglarjev so stale posamezno po dolinici. Vse njih imetje je bilo: nekaj češnjevih in češpljevih dreves okolo vsake kočje, nekaj njiv za strn in lan, kaka kravica in nekaj koz. Vrh tega so si prislužili še nekaj z ogljem, ki so ga žgali za plavž v planini. Če so bili prebivalci tudi neimoviti, vendar so bili srečni; kajti bili so s tem zadovoljni in si ničesar družega želeli. Če tudi je bilo življenje naših ogljarjev trudapolno in trdo, bili so pri pičlej in slabej hrani vendar le zdravi in trdni. Videl si v teh kočah po sto let stare ljudi, kar se v palačah malokedaj zgodi.

Necega vročega poletnega dne, ko je oves vže zorel, prisopiha naglo deklica nekega ogljarja proti domu ter komaj sopé pripoveduje svojim roditeljem, da so prišli tuji ljudje v dolino, ki so jako čudno oblečeni in govore nerazumljiv jezik. V jednej sapi pripoveduje: „Jako imenitna gospa je, dvoje otrok in pa jako star mož, ki je baje sluga, če tudi ima jako lepo obleko. Oj, tudi

ljudje so zelo lačni in žejni ter vsi trudni. Našla sem jih v gozdu, iskaje kozo, katero sém zgubila, ter jim pokazala pot v naš kraj. Dajmo jim vendar kaj jesti in piti; tudi prenočišče jim moramo pre-skrbeti pri nas ali pa pri sosedovih.“ Tako je pripovedovala deklica. Starši vzamejo precej ovse-njaka, mleka in sira ter jim ga neso.

Tujci so mej tem sedli v senco poleg obraščene pečine, kjer je bilo prav hladno. Gospa je sedela na pečini, molečej iz zemlje in obraščenej z zelenim mahovjem; obraz jej je zakrival pajčolan od drage tančice. Jednega otrok, zalo, nežno deklico je držala v naročji. Stari sluga, častitljiv starček, pa je razkladal tovor raz živinče, katero so imeli pri sebi. Drugi otrok pa, čvrst, živ deček je, dajal klušeti travo, katero je slastno jedlo.

Ponižno in spoštljivo se približata ogljar in njegova žena tujej gospej. Kajti vže po njenej plemenitej postavi, vedenji in krasnej obleki je šlo sklepati, da je gospa plemenitega, visokega stanu.

„Le poglej,“ zašepeta žena svojemu možu, „prečudno lepi izrobčani zavratnik in pa krasne zapestnice, ki zaljšajo kot sneg beli roki in — raca na vodi! — še celo čižmi so beli kot češnjevo cvetje in ozaljšani s srebrnimi cvetlicami!“

Ogljar pa posvari svojo ženo, rekši: „Pač ti ni mar družega, nego lišp. Imenitnim stanovom pristojna draga obleka. Vendar pa obleka ne stori človeka boljšega, in dobra gospa je morala tudi v čižmih s srebrom ozaljšanih storiti marsikako trdo stopinjo in hoditi po grudovej poti.“

Prišedši do tujcev, ponudita gospej mleka, hruha in sira. Gospa odgrne pajčolan in oba občudujeta lepo, plemenito, a prijazno obličje tuje gospe. Prijazno se jima zahvali; potem pa precej ponudi deklici v naročji mleka v lončenej posodici. Solze zalijo gospo, videti, kako hlastno zgrabi dete za posodo in pije mleko. Tudi deček priskaklja k materi, da dobi mleka, katerega se napije. Potem jima da tudi kruha. Še le, ko sta se otroka nasitila, zavžila je tudi sama nekaj mleka ter jedla kruh. Stari mož pa si je rezal sir, kos za kosom, ki mu je prav dobro teknil. Mej tem, ko so tuji ljudje slastno jedli in se okrepčavali, naleteli so se ljudje od vseh strani iz svojih koč ter jih obstopili in debelo gledali.

Ko se je častitljiv starček okrepčal z jedjo, prosi za božjo voljo okolo stoječe, naj se je vendar usmilijo ter jej za nekaj časa preskrbe kako sobico. Ne bode nobenemu v nadlego; kar bode rabila za se in za otroke, plačala bode v gotovem denarji.

„Oj, usmilite se vendar,“ — reče gospa z milim in prijaznim glasom, „usmilite se matere in njenih otrok, katere je žalostna, strašna osoda pregnala iz domovine.“

Prčej stopijo možje skupaj, da se dogovore, v katerej koči bi bilo najprimernejše bivališče za gospodo.

V zgornjem konci doline je izviral iz visokega pečevja vrelec; valil se je peneč in šumeč po skalovji v dolino, kjer je gonil mlin, katerega je bilo videti, kakor bi visel na steni. Onkraj potoka si

je postavil mlinar še drugo kočó; seveda je bila lesena, kakor vse druge hišice po dolini; vendar pa jo je bilo lepo videti, ker je stala mej češnjevim drevjem, pred njo pa je bil lep vrt. Leto hišico ponudi mlinar gospej za bivališče.

„Svojo novo kočó tam gori le vam iz srca rad prepustim,“ reče mlinar ter z roko na njo pokaže. „Vsa nova je še; in živa duša še ni bivala v njej. Postavil sem si jo sam za-se, da se kedaj preselim v njo, ko prepustim mlin svojemu sinu. Hvala Bogu! da tako čudovito skrbi za nas. Glejte, milostiva gospa, ravno včeraj so delavci odšli, — in danes vže lahko v njej prebivate. Zdi se mi, kakor bi jo bil za vas postavil. Gotovo vam bode všeč!“

Jako se je razveselila blaga gospa te ponudbe. Kakor hitro se nekoliko počije, gre precej tje gori. Malo hčerko nese v naročji, stari mož pa je peljal dečka za roko. Mlinar pa je oskrbel mulo. Gospej je kočó jako všeč, kar je veselilo mlinarja. V kočó je stala miza, nekaj stolov, pa tudi postelnjaki; lepe preproge in drago odejo in posteljno opravo je imela gospa s seboj. Ostala je precej prvo noč tukaj ter se iz vsega srca zahvalila s svojima otrokoma Bogu, preden je šla spat, da jim je pripravil tako prijetno in primerno bivališče na tem kraji, ko só se vže tako dolgo potikali po svetu.

„Ne bila bi nikdar vrjela,“ reče gospa, „da bodem jaz, ki sem vzgojena v kraljevi palači, imela za veliko srečo, sprejeta biti v tako kočó! Kako je vendar potrebno, da so imoviti in imenitni dobri

in usmiljeni do revnih in priprostih. In če to ne vže iz krščanske ljubezni, vsaj zavoljo lastnega prida; zakaj nihče ne zna, kaj se mu še vse zamore pripetiti.“

Drugo jutro pride gospa z otrokoma prav zgodaj iz koč, da si nekoliko ogleda okolico; zakaj prejšnji večer so bili za to pretrudni. Radostno opazuje lep razgled po dolini. Daleč tam doli po dolini so se videle koč oglarjev mej zelenim drevjem, kakor bi jih kedo nalašč nasadil po dve ali po tri skupaj. Potok pa se je vil po dolini kakor srebrna cesta. Skalovje zaraščeno z zelenim grmovjem, ob katerem so se pasle sladkosnežne koze, bilo je v jutranji zarji tako lepo, da si ne moremo misliti lepše slike.

Stari mlinar, zagledavši gospo in otroka, pride iz mlina in po brvi preko potoka na ono stran.

„Kaj ne,“ reče, „lepšega prostora pač ni v vsej dolini! Tu-sem vselej solnce najprvo posije. Ko še trd mrak zakriva koč po dolini, zlati vže tu gori solnce s svojimi zlatimi žarki. Da, čestokrat leži po dolini še gosta megla, iz katere se tu pa tam le kak dimnik kaže, je tu uže jasno in čisto nebo!“

Otrokoma pa je bilo najbolj všeč mlinsko kolo, ki se je tako marljivo v krogu vrtilo. Dečka je zlasti razveseljevalo klepetanje mlinskega kolesa in šumenje vode, ki se je penila kakor vrelo mleko; deklica pa je rekla, da jo vesele biserne kapljice, ki so kapljale od kolesa ter se v solnčnih žarkih svetile kot dragi biseri.

Čez dan je imela gospa dovolj posla s svojim bivališčem, da ga preskrbi z vsem potrebnim in vpravna, kakor se je pač zamoglo v tej revni dolinici. Prijazni prebivalci pa so se kar kosali, kedo bi jo popreje preskrbel s potrebnim živežem, z drvi za kurjavo, lončeno posodo in drugimi potrebnimi rečmi. Deklico pa, ki jej je pokazala pot v dolinico, Marto po imenu, vzela je v službo.

Gospa se pripravlja v kuhinjo ter reče Marti: „Pred vsem drugim rabim nekoliko jajec. Glej, da mi jih za te-le novce kolikor toliko dobiš.“

„Kaj? — jajec?“ vpraša Marta čude. „Čemu vam pa bodo?“

„O priprosta deklica,“ reče gospa, „čemu? — za kuho! Kaj še ne veš tega? Le podvizaj se, da jih brzo prineseš!“

„Za kuho?“ začudi se deklica, „kaj ne veste, da drobne ptičice nimajo sedaj več jajčic; pa bi jih bilo tudi škoda. Za čvetero oseb bi pač sto tičjih jajčic ne zadostovalo, da bi se nasitili.“

„Kaj mi pa brbraš!“ reče gospa; „kdo pa misli ptičje jajčke. Kurjih jajec bi rada.“

Deklica zmaje z glavo ter reče: „Kake ptice so kure, ne vem. Svoje žive dni jih še nisem videla.“

„O gorje, kaj bode!“ reče gospa, v tem kraju še kur ni!“

Ker so kokoši iz jutrovih dežel prinesli v naše kraje, bile so po nekaterih krajih za one dobe kure tako redke videti, kakor dan danes pav. Gospa si skoraj v kuhinji ni znala pomagati, ker tudi mesa ni bilo dobiti. „Nikdar bi mi ne

bilo prišlo na um,“ rekla je, „koliki dar božji je jedno samo jajce; sedaj še le spoznam, ko ga nimam. Taka se mi je pa godila že v stoterih rečeh, kar se potikam po svetu. Pomanjkanje in potrebe so vendar tudi dobre; uče nas čislati marsikatero božje darove, za katere se do sedaj še zmenili nismo in nas uče hvaležnost do Boga.“

Blaga gospa je morala prav skromno in slabo živeti. Dobri ljudje so jej vendar marljivo donášali vsega, s čimur so le mislili, da jej vstrežejo. Kedar koli je vjel mlinar kako lepo postrv, ali kdo ogljarjev kako brinovko, hitro so jej prinesli.

Največ jej je pa storil in pomagal stari sluga, ki je prišel ž njo. Imela je še nekaj zlatnine in pa dragih biserov. Dá mu jih nekoliko od časa časa, da jih odnese, in ni ga bilo po več tednov nazaj. Prišedši nazaj, prinesel je slehernikrat mnogoterih reči, katerih je nakupil za domačo rabo. Ljudje so pa vendar zapazili, da je gospa po njegovem prihodu jako žalostna in ima od samega joka krvave oči. Jako radi bi bili zvedeli, kdo je in od kod je prišla. Njo samo vprašati si le niso upali. Starček pa, če so ga vprašali, pravil jim je tako neznana in čudna imena, dá jih še izgovarjati niso mogli ter kmalo zopet pozabili. Slednjič so spoznali, da se veseli in zgovorni starček ž njimi le šali. Sedaj so se lotili otrok, da bi od teh zvedeli. „Povej nam, povej!“ nagovarjali so dečka, — „kako pa se prav za prav imenujejo tvoja mati? Saj ne bodemo nikomur povedali. Povej nam le prav tiho na uho.“ Deček jim je na to prav tiho, zaupljivo in pa odkritosrečno za-

šepetal: „Imenujejo se mati prav za prav ‚mama‘.“ Tudi deklica jim je tako odgovorila. Ljudje so morali toraj potrpeti, da se jim tekom časa razjasni ta skrivnost.



Drugo poglavje.

Hvala Bogu, sedaj imamo kure.

Necega dne pride stari sluga, Peter mu je bilo ime, zopet s popotovanja domov in prinese na hrbtu velik kurnik, v kurniku pa petelina in nekoliko kokoši. Ko ga zagledajo otroci po dolini, brzo skupaj prihite; kajti po navadi jim je kaj prinesel ali belega kruha, ali kakega sadja, piščalko, zvonček za kozo ali kako drugo otroško igračo. Zelo so bili radovedni zvedeti, kaj je neki v mrežasti omarici, ki je bila pokrita s prtom, da se ni moglo videti v njo. Otroci ga spremijo noter do praga, kjer mu že gospa naproti pride in ga prijazno pozdravi. „Hvala bogu,“ zakriči deklica, ter ploska z rokama, „sedaj imamo kure!“

Mož postavi kurnik na tla, odpre vratica, in iz kurnika prileze lep petelin. Otroci, videti petelina, se čudijo: „Oj, kako lep ptič je to!“ — kajti niso vedeli, kako se imenuje. „Svoje žive dni še nismo videli lepšega tiča! Kako lep greben ima na glavi, še bolj rudeč, kakor je makovo cvetje; in kako lepo se spreminja njegovo rujavkasto in rumenkasto perje, še veliko lepše nego

zrelo žito, kedar ga obseva večerna zarja; in kako čedno nosi svoj srpu podoben rep!“ Tudi kokoši so jim bile všeč. Dve sta bili črni z rudečim grebenom kot kri, dve beli z čepicami na glavi in pa dve rujavkasti brez repa. Gospa vrže kuram nekoliko pesti ovsa, katerega brzo pozobljejo. Otroci gledajo v krogu stoje in kleče te čudne tice ter se jih ne morejo nagledati.

Ko so pozobale kure oves, razprostre petelin peruti, zafrfra ž njima ter glasno zapoje; otroci se na ves glas zasmejajo ter ploskajo veselja z rokami. Proti domu grede pa oponašajo dečki na glas ter kriče: „kikiriki“! — tudi deklince so to poskušale, toda ne tako glasno. Otroci, prišedši domov so pripovedovali, kako čudne tiče so videli še veliko veči kot grlice, — da, še večje ko krokarji, in kako lepo pisano perje imajo, — lepše kot vse tice v logu. Zgovorna Micika, Martina sestra pa je dejala: „In kako lepe rudeče kapice imajo na glavi, kakoršne nima nobeden tič v gozdu.“ — Tudi starše je mikalo videti neznane tiče; gredó jih gledat ter se jim ne morejo dovolj načuditi.

Nekoliko časa potem začne jedna kokoši valiti. Marta jej je morala sleherni dan donašati piče. Jedenkrat pokaže gospa otrokom iz doline gnjezdo; otroci se čudijo videti toliko množino jajec. „Oj petnajst jajec!“ rekli so; „divji golobji jih znesejo le po dvoje, druge ptice pa po štiri ali šest. O, kako bode napitala kokoš toliko mladih!“

Ko so se začele piščeta vže valiti in iz lupine lezti, hotela je gospa otrokom veselje narediti,

za to jih pokliče. Ker je bila ravno nedelja, zbralo se je tudi več odraslih ljudi skupaj. Pokaže jim naključvano jajce. Oj, kako otroke veseli videti, kako pridno kluje pišče, da se oprusti nadležne lupine. Gospa mu pri tem delu pomore ter zdrobi lupino. Še večje pa je bilo njih veselje, ko zapazijo, da ima pišče uže rumeno mehko periče, veselo gleda s svojimi črnimi očmi in da zna precej tehati semtertje. Drugi ptiči so slepi in goli, ko se izvale, in dokaj časa preteče, da so godni. „Takah tičev še nismo videli,“ pravijo otroci, — „in gotovo na celem svetu ni več tacih.“

Še večje pa je bilo veselje otrok in staršev, ko pripelje lepa, črna koklja z lepim rudečim grebenom na glavi vseh petnajst rumenkastih piščet na trato pred hišico.

„Kaj lepšega pač ni videti,“ reče neki ogljar. „Le poslušaj!“ pristavi žena, „kako starka mlade kliče, in kako jo nežne živalice zastopijo in ubogajo. O da bi tudi vi, otroci, vsakikrat tako radi ubogali!“

Neki deček je hotel pišče vjeti, da bi si ga blizo bolj natanko ogledal. Pišče pa je jelo neusmiljeno vpiti; na cvičanje prileti, ko bi trenil, koklja z razprostrtimi perotima ter se zakadi dečku v glavo. Prestrašeni deček prične na vse grlo kričati in na pomoč klicati. Oči bi mu bila izkljuvala, ko bi ne bil piščeta mahoma izpustil. Oče okregajo dečka, mati pa reko: „Kako vendar zvesta žival brani svoje mladiče! Še ljudje bi se zamogli od nje učiti.“

Kedar je našla koklja kako drobno zrnce ali kaj družega, hitro je poklicala piščeta, ki so naglo pritekla. Starka naprej razkljuje s svojim kljunom, potem pa pusti piščetom. Vsak se je čudil, da nežne živalice, komaj jeden dan stare, vže same tekajo in zobljejo.

Ko pa se skrije solnce za megle, zbero se piščeta okolo koklje in stisnejo pod peruti, da bi se grela. „To pa je še najlepše,“ denejo ljudje; „glejte, kako čedno pokuka tam pa tam kaka glavica iz perja, jedno ali pa drugo pišče pa ven pride, da se zopet skrije na drugem kraji pod kriluti.“

Mlinar pa, katerega je bilo kaj čudno videti v njegovej od moke belej obleki sredi črnih ogljarjev, ki pa je bil mej njimi tudi najmodrejši mož, reče tako: „Koliko je vendar čudnega pri teh tujih tičih! Bog se nam sicer razodeva povsod v svojih delih; kedar pa zapazimo kaj neznanega, spoznamo še bolj očevidno njegovo vsemogočnost, modrost in dobrotljivost. Le pomislite, kako dobro in modro je, da ti kebici precej zamorejo hoditi in si živeža iskati. Ako bi morala starka toliko mladini donašati pičo v kljunu, kakor lastovka, kedaj bi jih nasitila! Pač je dobro, da mladiči vže po nagonu poznajo glas starke ter tekajo za njo. Ako bi se piščeta razkropila, ker zamorejo tekati, ne zbrala bi jih koklja nikdar več skupaj; veliko bi jih poginilo. Posebno pa se mi čudno zdi, kje dobi koklja pogum, da brani tako pogumno svoje mladiče! Čestokrat sem se vže jezil, kedar koli sem mimo prišel, da so se raz-

kropile na vse vetrove, če tudi so vže lahko zapazile, da jim ne storim nič hudega. Sedaj pa je koklja vsa drugača; tudi v človeka se zapodi, da brani mlade.' Čestokrat me je veselilo gledati kokoši, kako se pulijo za košček kruha; ali pa kako je ona, ki je našla največji kos, brzo stekla ž njim, druge pa za njo, da jej ga vzamejo. Sedaj pa je minula kokljo vsa ta požrešnost ter kliče in vabi piščeta; sama pa se zrnca ne dotakne dotlej, da so piščeta sita: potem se nazoblje še-le sama. Prepričan sem, da koklja pogine raje sama gladú, nego bi pustila stradati mlade. Bog jej je dal nagon, da skrbi tako za-nje, da jih tako skrbno okoli vodi, iskaje jim hrane, braneč jih sovražnikov in ogrevaje jih pod peruti, da ne poginejo mraza. Tako ljubeznjivo skrbi Bog za neumno živalco, — in mi pametni ljudje naj bi obupali? Ne bode li za nas še veliko bolje skrbel, če spolnujemo njegove svete zapovedi! To se zna, da za nas še neskončno bolj skrbi! Zatoraj bodimo brez skrbi, dragi sosodje! Kar Bog stori, vse prav naredi. Modri oče v nebesih skrbi za vse stvari, najbolj pa še za človeka, ki ima večo veljavo pred njim, nego vse ptice pod nebom in druge stvari na zemlji, ker ima neumrjočo dušo, ki je po božji podobi in za nebesa ustvarjena.“



Tretje poglavje.

Sedaj imamo zadosti jajec.

Ker so dobri ljudje po dolini gospej radi pomagali, kedar koli so mogli, bilo jej je vže dolgo sem na skrbi, kako bi jim naredila kako veselje in zboljšala njih stanje, ker so živeli jako borno. Skrbno je varovala dobra gospa kure in jajeca. Ko je imela vže precej jajec in kokoši, pošlje svojo deklo Marto v dolino, da povabi vse gospodinje na kosilo za jutrajšni dan, ki je bil ravno nedelja. Rade so prišle in vse v prazničnej obleki. Na malem vrtu je priredil stari sluga mizo pa nekoliko klopi. Tu sem so sedle.

Marta prinese zvrhano pletenico lepih, debelih jajec na mizo. Bila so bela ko sneg. Žene se niso zamogle načuditi tej množini jajec. Gospa pa reče: „Hvala Bogu! sedaj imamo dovolj jajec! Res je veselje, videti toliko jajec na kupu. Sedaj vam hočem pa tudi pokazati kako jih gre pri kuhariji rabiti.“

V kotu na vrti je bilo narejeno ognjišče na kamnitej plošči. Velika ponev z vrelo vodo je stala na ognji. Gospa vzame jedno jajce ter ga razbije, da pokaže, kako je, preden se dene v krop. Vse ogledujejo prozorni beljak, v katerem je plaval rumenjak jednako majhni obli. Sedaj reče toliko jajec mehko kuhati, kolikor je bilo gospodinj. Na mizi pa je bila sol in podolgovato narezani koščeki belega kruha Gospa jim sedaj pokaže, kako se jedo mehko ku-

hana jajca. Zopet se začudijo videti, da se je beljak strdil in postal bel kakor sneg; tudi rumenjaki se je nekoliko strdil. Začele so pomakati kruh v jajce, kakor jim je pokazala, — in niso zamogle prehvaliti dobre jedi. „Glejte si no,“ dejale so, „tukaj imamo skledico in jed ob enem; in pa kako snažno in čedno belo rumeno je vse! In kako hitro in brez vse priprave se lahko jajec skuha. Tudi za bolnike se težko dobi tečnejša in cenejša jed.“

Potem ubije gospa nekaj jajec v razbeleno maslo. To je bilo za gospodinje zopet kaj novega. „Kako lepo plava rumenjaki po beljaku, ki ga obrobjuje,“ rekle so, „ravno tako kakor belo rumene rože po travnikih, katerim pravimo volovsko oko.“

Ocvrta jajca dene na zeleno špinačo, ki je bila pripravljena v podolgovati široki skledi; tudi to jed so vse hvalile. Še več drugih jedi iz jajec jim je pripravila gospa. Tudi jih je podučila, da so vže sama na sebi jako tečna jed; še bolj se pa rabijo za tečne in okusne močnate jedi.

Na zadnje prinese še lepe zelene salate na mizo. Stari sluga Peter prinese polni krožnik trdo kuhanih jajec, ki so se bila že ohladila. Šaljivi starček jih nalašč iz rok izpusti, da so se trkljala po kamenitih tleh. Priproste žene, misleč, da se razbijejo, zakriče na glas strahu. Kako pa se čudijo, videti, da jih gospa lušine lepo obeli, in da so tako trda, da se lahko režejo na koščke. Menile so, da je to čudež. Gospa pa jim razloži, kako se jajca trdo skuhajo, ter položi lepo razrezane na salato. Tudi ta jed je povablenim dobro dišala.

Po obedu razdeli gospa nekoliko petelinov in kur mej gospodinje. Pove jim, da nanese jedna kokoš leto in dan po sto, tudi po sto in petdeset jajec.

Vse se čudijo temu, rekši: „Nad sto jajec; koliki dobiček za gospodinjstvo!“

Dobre ženice so prinesle s svojimi kurami veliko veselje v dolino. Po vseh kočah so imeli veliko veselje nad neznanimi tiči ter prosili blagoslova Boga za dobrotljivo gospo, ki jih je s temi obdarovala.

Dolgo časa so se pogovarjali le o teh do sedaj po dolini še neznanih tičih. Vedno so zapazili na njih kaj novega in dobrega.

Gospodarjem je bilo posebno po volji, da so petelini peli na vse zgodaj. „Oznanjajo nam dan,“ rekli so, „ter nas vabijo na delo!“ Nekako novo veselje in življenje se je pričelo po dolini, od kar se je od vseh strani razlegalo veselo petje petelinov. Nekako veselo gre človek po svojem delu.

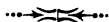
„Res je tako!“ dene mlinar. „Kedar pa zapoje petelin prvokrat o polnoči, pove glasno vsem dobrovoljcem, zadnji čas je da gredo k počitku!“

Gospodinjam pa se je zdelo posebno to dobro, da je kokoš vselej zakokodakala, kedar je znesla jajce. Vse je bilo veselo v hiši, ko se je oglasila kokoš.

Čestokrat so se razgovarjali gospodarji in gospodinje mej seboj tako-le: „Te ptice je ustvaril Bog res za domačo žival. Prav rade se drže doma; ne gredo daleč od hiše; kakor hitro pa jih pokličeš, pridejo vse nazaj. Na večer pa pridejo same

domov ter čakajo pred pragom ali pa pred oknom, da jih kedo noter spusti. Gospodinjstvu so na veliko korist, pa jih tudi prav lahko rediš. Rade zobljejo otrobe, pobirajo obrezke in druge ostanke, ki niso za drugo hasen. Od svita do mraka tekajo okoli hiše in razbrskavajo, iskaje si hrane. Veliko tisoč zrnec, ki se zgube ob žetvi in mlatvi, zopet poiščejo in pozobljejo, da so človeku na prid; za to pa nesejo jajca. Tudi najbolj siromašna vdova, ki ne more rediti druge živali, kuro vendar le lahko redi, in vsako jajce, ki ga jej kura znese, je za njo božji dar.“

Tudi otroka plemenite gospe sta sedaj spoznala prav živo, — kar bi v obilnosti nikdar mislila ne bila, — koliki dar božji so jajca. Oj, kako sta bila vesela, če sta dobila za zajutrek kako jajce! Kako dobro jima je dišala sedaj marsikatera jed, ki jima popreje brez jajec ni. Kako zelo sta za to Boga zahvalila!



Četrto poglavje.

Velikonočni pirhi ali pisanke, veselje za otroke.

Minolo je poletje, zginila jesen in prišla zima. Bila je v tem goratem kraju jako huda. Male kočice so bile po dolini več mescev zametane s snegom. Le dimniki in vrhovi streh so gledali iz bele snežene odeje. Pota po klanci mej pečevjem ni znati ni bilo. Tudi mlin je stal. Slap je bil

spremenjen v debele ledene sveče, ki so visele razne debelosti po pečevji, kjer se je po leti penil bistri potok. Vse je bilo tiho in mirno. Prebivalci po dolini so se le redkoma snideli. A toliko večje je bilo veselje, ko je sneg skopnil in prišla zopet ljuba spomlad.

Ko pa je bilo kopno, prišli so brzo otroci iz doline ter prinesli tujima otrokoma, Edmundu in Blanki, prvih vijolie in rumenih trobentic, kojih so natrgali po solčnih bregovih po dolini. Ko pa je bilo vže več cvetlic, donašali so jima lepe šopke in vence.

„Tudi jaz moram,“ rekla je blaga gospa, „dobrim otrokom storiti kako veselje. Kmalo bode velika noč. Ta dan jim hočem napraviti primerno veselico. Saj je dobro in lepo, da ob takih dneh storimo otrokom kako veselje, kakor vže kedo more. Ali kaj jim hočem dati? O božiči sem jih obdarovala z jabolki in orehi, katerih sem naročila. A o tem času nimam teh reči, ako bi jih hotela tuđi drago plačati; le kako jajce imam pri hiši. Vsa narava je še v zimskem spanji in ne rodi, kar bi bilo vživati. Vse drevje in grmovje je še brez ovočja in jagod. Jajca so prvi dar oživljajoče se narave.“

„Da bi le ne bila tako bela brez vsake barve!“ reče Marta. „Tudi bela barva je jako lepa, ker spominja nedolžnosti. Ali raznovrstne barve ovočja in jagod, zlasti lepo rudečkasta jabolka so vendar še lepša.“

Gospa reče: „Domislila si me nekaj, kar bode jako vrlo. Obdarovati hočem otroke s pirhi

ali pisankami. Razno barvane pisanke bodo otrokom na veliko veselje.“

Razumna gospa je poznala razne korenine in zelišča, ki se rabijo za barvanje. Pobarvala je sedaj jajca prav različno. Nekatera so bila modra kakor jasno nebo, druga rumena kakor citrone, zopet druga rudeča kakor vrtnica. Nekatere je ovila z zelenim perjem, ki se je potem poznalo na lupini; ta so bila prav lepo pisana. Na nekatera je pa napisala tudi lepe kitice podučljivih pregovorov.

„Pisanki ali pirhi so prav primerni za veliko noč!“ reče mlinar zagledavši pobarvana jajca: „saj tudi narava sleče o tem času svojo belo zimsko obleko ter obleče lepo pisano. Blaga gospa dela tako, kakor ljubi Bog, ki nam daje okusnega ovočja raznih barev, prijetnega očem. Kakor dobri Bog da, da so črešnje lepo rudeče, češplje modre, in hruške rumene, jednako dela gospa s pisankami.“

Potem pošlje gospa Marto v dolino, da povabi otroke, ki so bili jedne dôbe svoje starosti z Edmundom in Blanko, na velikonočno nedeljo na otroško veselico.

Velikonočna nedelja je bila to leto prelep spomladanski dan, — v resnici dan vstajenja vse narave. Solnce je sijalo toplo in prijetno, nebo je bilo čisto jasno, vreme tako prijetno, da je bilo veselje, vse je oživelelo na novo. Travniki po dolinici so vže ozeleneli; tudi je bilo videti tu in tam lepo pisanih spomladanskih cvetlic. Vse je bilo židane volje in razodevalo veselje vže na obrazi.

Zgodaj, zgodaj, še pred svitom sta šla gospa in Peter v cerkev, ki je bila dve uri hoda onostran hribov. Edmund in Blanka sta ostala doma pod nadzorstvom Marte. Tudi gospodarji in gospodinje ter odrasli otroci, ki so mogli iti tako daleč, šli so k božjej službi. Še le proti poldne prijezdi gospa domov na mezgu, katerega je za ujazdo vodil zvesti Peter; kar je bilo pa drugih, vračali so se še le po poldne ali pa proti večeru domov.

Povabljeni otroci so komaj čakali prihoda gospe. Kakor hitro pa je bila doma, pridirjajo ročno snažno oblečeni navbreg ter se zbero pred vrati nežne hišice. Gospa stopi z Edmundom in Blanko iz veže ter pozdravi zbrane otroke prav prijazno; gre ž njimi na vrt poleg hišice. Peter ga je bil preteklo leto jako olupšal in razširil do pečevja. Gospa sede na klop, ki je stala pod drevesom ter pokliče otroke k sebi. Vsi se gnetijo okoli nje ter jej gledajo veselo in prijazno smeje se v obraz.

„Sedaj pa, ljubi otroci, mi tudi povejte, — če veste, zakaj je današnji dan tolikanj veseli dan za nas?“ — reče jim.

„O, da, to znamo!“ vskliknejo otroci kot iz jednega grla. „Današnji dan je Jezus častljivo iz groba vstal.“

„Ali mi pa tudi znate povedati, kako se je vse to godilo? Saj veste, da je iz ljubezni do nas umrl in bil pokopan. Kaj se je potem zgodilo?“ vpraša dalje gospa.

Zgovorna sestra Marte se ozre okoli sebe po vrtu in na skalo, potem pa pripoveduje takole: „Njegov grob je bil tudi na vrtu in vsekan v skalo. Grob

pa so z velikim kamenom zaprli mesto vrat. Jezus je že poprej povedal, da bode tretji dan vstal od mrtvih. A ljudje mu niso hoteli vrjeti; vendar pa se je tako zgodilo. In kaj se zgodi? Angelji so se prikazali pri njegovem grobu, kakor nekdam pri njegovih jasliah. Zarano tretjega dne pa pride angelj iz nebes ter odvali kamen od groba. Njegova obleka je bila bela kot sneg ter se svetila kot solnce. Še več družih lepih angelicev se pri-

nazaj v mesto. Ko se bližajo lepega spomladanskega jutra mestu, pride jim Jezus nasproti ter jim prijazno reče: „Bodite pozdravljene!“ Spoznajo ga in padejo pred njega na kolena ter ga molijo.

Dva njegovih učencev pa sta bila namenjena v Emavs, majhen kraj poleg Jeruzalema. Bila sta prav žalostna ter se razgovarjala o njegovej smrti. Jezus pa se jima pridruži na poti kot tujec. Razlaga jima sveto pismo, v katerem je bilo prerokovano, da je Kristus moral trpeti, umreti in zopet vstati od mrtvih. Prišedši pa do prenočišča, prosita ga, naj ostane pri njima, ker se že mrači. Gre ž njima, sede ž njima za mizo, da se jima spoznati pri lomljenji kruha, — in zginе. Njuno srce pa je gorelo velikega veselja in ljubezni.

Jezusovi aposteljni so se zaprli v neko hišo strahu pred Jezusovimi morilci. Na jedenkrat pa stoji sredi mej njimi ter jim reče: „Mir vam bodi!“ Oni pa so se zelo prestrašili, meneč, da je prikazen. On pa jim pokaže svoje rane ter občuje ž njimi tako prijazno in ljubeznjivo, kakor pred svojo smrtjo. Spoznali so, da je njih učenik in Gospod ter se jako veselili. Jednega aposteljnov, Tomaža ni bilo zraven. Ni jim hotel vrjeti, da je Jezus vstal od mrtvih, in da so ga videli. Ko so bili pa aposteljni zopet zbrani v onej hiši in tudi Tomaž mej njimi, — stal je Jezus zopet na jedenkrat mej njimi. Tomaž pade pred njega na kolena ter reče! „Moj Gospod in moj Bog!“

„Sedaj vam moram pa tudi razložiti,“ reče gospa, „zakaj se moramo tudi mi veseliti iz vsega srca, da je vstal Jezus od mrtvih. S tem je nam-

reč Jezus pokazal, da ga je poslal nebeški oče na svet, da nam prinese večno življenje. Jezus nam je dal najlepši dokaz večnega življenja po smrti! Vstal je častitljiv iz groba kot zmagovalec smrti. Kaj zamore pač biti bolj tolažljivo za nas umrjoče ljudi, nego je upanje, da bomo tudi po smrti vstali od mrtvih, kakor nam je obljubil Jezus! Jezus je popreje povedal svojim učencem, da bode vstal častitljivo od mrtvih, in zgodilo se je. Takisto je obljubil tudi nam, da bomo vstali od mrtvih; in zgodilo se bode. Istinito je mogel reči sam o sebi: „Jaz sem vstajenje in življenje; kedor veruje v me, bode živel, če tudi je umrl.“ — Da, istinito, povem vam, prišla bode ura da bodo vsi, ki spe v grobeh, slišali glas Sinu božjega in vstali ter živeli.“

Vse kar vidite, dragi otroci, v tem lepem letnem času tukaj na vrtu in tam v dolini in po hribih, potrjuje to resnico. Le ozrite se okoli sebe! Glejte ono drevje je bilo kakor suho in brez perja; sedaj pa zopet oživlja in se zaljša z zelenim perjem. Tisoč lepih, pisanih metuljev in raznovrstnih lepih hroščev, podobnih popreje neznatnim črvom in gosenicam, lazočim le po listji, prilezlo je sedaj iz zemlje. Vsi so spremenjeni ter se radujejo svojega novega življenja. Tudi cvetlice tukaj le po gredicah na vrtu poganjajo iz zemlje; tudi te so vstale k novemu življenju! Na te naravne čudeže nas je opomnil Jezus sam v priliki o zrnu, ki ga vsejejo v zemljo, ki tu strohni, potem pa zopet ozeleni ter rodi stoteren sad. Vsak klas, sleherna cvetlica in travica nam oznanuje:

„Vstala sem iz zemlje: tako bodeš tudi ti, o človek, jedenkrat vstal iz groba, v katerega so te položili.“

Potem še reče gospa: „Mej vami, ljubi otroci, vidim dva v črnej obleki, dečka in deklico, katerima so pred nekoliko dnevi umrla mati. Oj, kako milo sta plakala oba, ko sta morala gledati, kako so vama zakopali v grob preljubo mater! Ko sem to samo omenila, že so vama stopile solze v oči. Ali bodita potolažena, dobra otroka! Tudi vaša ljuba, dobra mati bodo jedenkrat vstali iz groba. Neizrečeno so bili veseli Jezusovi učenci, ki so britko žalost občutili radi smrti svojega gospoda in odrešenika, videti ga zopet živega. Tudi vidva bodeta svojo mater jedenkrat zopet videla, zopet spoznala njeno milo obličje, vse spremenjeno v nebeškeje lepote; tudi vajino veselje bode neizmerno. Nikar toraj več ne žalujta! Saj je večno življenje onokraj groba in vstajenje od mrtvih! Radi tega se hočemo veseliti in hvaliti ter poveličevati Boga. Po vesolnem svetu prepevajo danes kristjani veselo pesem: „Aleluja! Hvalite Gospoda!“ Tudi mi se jim hočemo pridružiti in veselo zaklicati: „Aleluja!“

„Sedaj pa,“ reče gospa otrokom ter vstane, „sedaj idite z menoj.“

Pelje jih k veliki pečini, kjer je sluga priredil podolgovato okroglo mizo na lepem prostoru, posutim z belim peskom. Miza je bila pogrnjena z lepo barvanim prtom. Okoli mize pa so bili sedeži za otroke. Otroci sedejo okoli mize, v sredo mej nje pa Edmund in Blanka. Vsi so bili židane volje, na obrazih se jim je videla radovednost, kaj

bode sedaj. Bilo je res veselje gledati belo- in rumenoglavčke, ki so vsi zdravi in rudečih lic sedeli poleg mize. „Ni lepšega venca,“ reče gospa sama pri sebi, „naj bi bil spleten tudi iz najlepših cvetlic in limbarjev.“

Na to veli prinesti na mizo veliko skledo zavrelega mleka, v katerem so bila jajca raztepena. Vsak otrok je imel pred seboj majhno skledico, v katero je dobil svoj del. Vsem je prav dobro dišalo. Potem pelje gospa otroke skozi majhna vrtna stranska vrata v gaj pod zeleno smrečje. Mej mladimi jelkami so bili tu pa tam s travo zaraščeni zeleni prostori. Gospa veli sedaj otrokom, naj si naberejo mahu, ki ga je na izobilo po pečevji in drevji in narede iz njega mala gnjezda. Z veseljem ubogajo. Onim, ki niso bili spretni, pomagali so drugi. Vsakteri pa si je moral dobro zapomniti svoje gnjezdo.

Potem se vrnejo otroci z gospo zopet na vrt. Pa na! na mizi zagledajo velik kolač, jednak velikemu, prav debelemu kolesu. Vsak je dobil dober kos kolača. Ko so otroci jedli, splazi se Marta, skrivaj s polno pletarico pisank v gaj ter jih razdeli v gnjezda. Kaj lepo je bilo videti raznobarvne pisanke v gnjezdih iz zelenega mahu.

Ko so se otroci najedli, reče jim gospa: „No, otroci! sedaj idimo pogledat v gnjezdica!“ Veselja ne vedo otroci kaj početi, zagledavši v gnjezdih raznobarvne pisanke. V vsakem gnjezdici je bilo pet pisank jednake barve: na jednom pa je bil napisan lep pregovor. Ne da se dopovedati veselje iznenadenih otrok!

„Rudeči pirhi, rudeči pirhi!“ klical je jeden „v mojem gnjezdici so le rudeči pirhi.“ „V mojem pa so samo modri,“ reče drugi, „oj tako modri, kakor je sedaj nebo.“ „Moji pa so rumeni,“ pravi tretji; „še veliko lepši nego so trobentice ali pa oni-le rumeni metulj — citronček, ki tam-le leta!“ Zopet četrti pravi: „Moji imajo celo vse barve!“

„Oj, to morajo biti pač lepe kure, ki neso tako lepa jajca; rad bi jih vendar videl!“ de neki majhen deček.

„Ne, ne,“ pravi Martina sestrice, „kure ne neso tako lepih jajec. Jaz mislim, da jih je znesel oni zajček, ki je skočil iz onega brinovega grma, kjer sem hotela gnjezdice narediti.“ Vsi otroci se na glas zasmеjejo ter šaljivo pritrldijo, da zajec nese pirhe, kar se še dandanes semtrtja čuje.

„Oj s kako majhno rečjo,“ — reče gospa, „more se ljudem narediti veliko veselje! Kedo bi toraj rad ne dajal; saj je vendar dajati večje veselje nego jemati! Oj, da bi bili še otroci! Mej doraščenimi občutijo tako nedolžno veselje le oni, ki imajo še čisto in nedolžno srce. Le samo ti imajo na zemlji še raj nedolžnega veselja kakor otroci.“

Sedaj naredi gospa otrokom še drugo veselje. Marsikaki otrok, ki je dobil le modre pisanke, imel bi bil rad tudi rudeče in pisane. Drugi, ki so imeli pisanke teh barev, želeli so ravno to. Zato jim reče gospa, naj si jih mej seboj zamenijo; le pisanke, na katerej je bil napisan izrek, ne smejo zameniti. Ta zamenjava je bila otrokom zopet na veselje, ker je dobil vsak raznovrstnih pisank.

„Glejte!“ dejala je gospa, „tako moramo jeden drugemu pomagati. Kakor je z vašimi pirhi, tako je z vsemi rečmi. Dobri Bog je razdelil svoje darove tako, da nima jeden vsega, ampak naj drug drugemu podelimo od tega, kar imamo. Tako zamoremo jeden drugega razveseliti, jeden drugemu se prikupiti in ljubiti se mej seboj. Naj bi bila vsaka menitev in kupčija tako poštena, kakor je vaša s pirhi; naj bi bil vsak na dobičku in nobeden na zgubi.“

Mali Edmund prečita sedaj izrek, ki je bil napisan na njegovem pirhu. Otroci se temu jako čudijo; kajti za one dobe so bile učilnice še jako redke, in veliko odraščениh ljudi ni vedelo, kako koristno je, če kedo zna čitati in pisati. Poleg stoječi deček je hotel tudi zvedeti, kaj je napisano na njegovem pirhu. „Oj, jako lep izrek!“ odgovori gospa. „Le-poslušaj, glasi se tako: Zahvali Boga za vse, kar ti da!“

Sedaj popraša otroke, če so to tudi vsikdar storili? Sedaj jim pride šele na misel, da se morajo zahvaliti Bogu za jed in lepe pirhe, kar tudi z veseljem store.

Sedaj pa hoče vsak otrok vedeti, kaj je napisano na njegovem pirhu. Vsi se gnetijo okolo gospe. Vsi mole svoje ročice proti njej, držeč pisanko in kričeč: „Kaj je na moji? moji? na moji? Mojo, moje popreje!“

Gospa je morala otroke umiriti in v krog postaviti. Potem prečita po vrsti vsakemu njegov izrek. Vsak otrok je radovedno čakal, da zve izrek. Z odprtimi usti so gledali in poslušali go-

spo, če je čitala nov izrek. Pregovori so bili sestavljeni le z malo besedi. Na pisankah, ki so jih v roki držali in pa na onih, katere jim je pozneje razdelila, bili so blizo ti-le pregovori:

1. Ljubiti Boga, nad vse velja.
2. Bog gleda te, varuj greha se.
3. Zahval Boga za vse, kar da!
4. Bog usmili se, kjer sila je.
5. Boga časti, kdor prav živi.
6. Bogu srce, delu roke.
7. Pridni otrok, uboga v skok.
8. Prijazen bod' z ljudmi povsod.
9. Stara navada železna srajca.
10. Lastna hvala, cena mala.
11. Kakor si postlal, tako bodeš spal.
12. Je čisto srce, lice cvete.
13. Laž ima kratke noge.
14. Ohrani mir, beži prepir.
15. Te srce boli, Bog te svari.
16. Kedor se spoti, jed mu diši.
17. Kedor zmeren ni, si smrt redi.
18. Vsak dober brat pomaga rad.
19. Ponižnega vse rado ima.
20. Kdor rad trpi, rožce sadi.
21. Kdor se jezi, trnje sadi.
22. Dobre vesti lahko zaspi.
23. V nebesih bo nad vse lepo.
24. Rana ura, zlata ura.

Vsak otrok si je prizadeval, da si zapomni svoj izrek, neprenehoma ga je tiho ponavljal, da ne bi ga pozabil.

Potem jih vpraša gospa zaporedoma, če še znajo na izust pregovor. Semtertje je morala sama pomagati. Kmalo pa je znal vsak svoj pregovor jasno in razločno povedati. Da, mnogi so si zapomnili tudi izreke družih. S časoma so znali otroci vse izreke na izust. Ako je kedo le prvo besedo povedal, ročno so znali vés izrek povedati. In če jim je kedo povedal prvo polovico, znali so izvestno drugo dostaviti. Nikoli se še niso otroci v tako kratkem času naučili toliko in to smeje in igraje.

Očetje in matere ter bolj odrasli otroci, prišedši od službe božje, slišati veseli vrisk otrok, ki se je razlegal po dolinici, hite tudi h koči, da vidijo, kaj imajo otroci. Otroci zagledavši svoje starše, hite jim naproti kazaje svoje lepe pirhe in pripovedovaje pregovore, ki so na njih napisani. Slišati otroke, čudijo se starši, rekši: „Toliko se otroci na izust doma ne nauče vse leto, kar so se sedaj pol ure naučili. Istinito je, kar pravi pregovor:

„Kar človeka veseli, preteško mu nikoli ni.“

„Ali otrokom veselja do nauka dati, tega vsak ne razume!“ dejal je mlinar. „To ravno je največja umetnost v vzgoji. Gospa pač to ume. Ti pregovori so kaj lep nauk za otroke!“

Gospa potem obdaruje tudi druge otroke s pirhi in kolačem, rekši: „Druge pirhe doma le pojedite, le onega s pregovorom napisanega shranite v spomin.“

„Onega seveda ne bomo snedli!“ odgovore otroci; „hočemo ga shraniti, saj pregovor več velja nego pisanka.“

„Res je to!“ — pravi gospa, — „če bode te tudi storili to, kar vas uči.“

Rekla je potem staršem, naj ob vgodnej priliki spomnijo otroke na pregovor. Starši jo ubogajo. Če ni kak otrok ubogal precej na prvo besedo, pomignili so hitro oče s prstom, rekši: „Pridni otrok“ in otrok je dostavil: „uboga v skok!“ in hitro je ubogal. In če se je kak otrok hotel zlagati, rekli so mati: „Laž ima“ — in otrok je dostavil: „kratke noge“, — sram ga je bilo in ni se več zlagal. Ravno tako so obrnili starši tudi druge pregovore otrokom v poduk. Čestokrat so rekli otroci: „Svoje žive dni nismo imeli tako veselega dne.“

„No, le ravnajte se po tem, kar vas pregovori uče, potem vam hočem vsako veliko noč pirhov prirediti. Kedor izmed vas pa ne bode priden in ubogljiv, ta ne bode smel blizo priti. Le za pridne otroke bo vesel dan.“

Oj, kako pridni in ubogljivi so bili otroci po dolini.



Peto poglavje.

Dva pirha — več vredna, nego bi bila zlata.

Mej navzočimi gledalci pri otroškej veselici zapazi gospa tujega mladeniča, ki je stal ves žalosten v krogu veselih ljudi. Mladenič je bil nekako v šestnajstem letu svoje dôle. Bil je siromaško oblečen, a lepe postave in zalega lica. Njegovi

rumenkasti lasje so mu viseli po ramah, v roki pa je držal dolgo palico kakor popotnik.

Ko so se ljudje večinoma razšli, popraša gospa mladenča, ki se jej je smilil v srce, zakaj je tako žalosten.

„Oh, kaj bi ne bil žalosten!“ odgovori mladi popotnik ter mu stopijo solze v oči; „moj oče so bili kamnosek, pa so mi pred tremi tedni umrli. Sedaj se pa trda godi mojej materi, ki imajo še dva mlajša otroka, jednega brata in sestro. Moj ujec, ki je tudi kamnosek, vzal me je k sebi, da se pri njem izučim očetovega rokodelstva. Tako bodem zamogel kedaj materi pomagati in sam sebe preživeti. Ravno tja sedaj potujem. Vže dvajset ur hodim, pa imam še toliko hoda; kajti moj ujec biva onstran tega pogorja.“

Gospej se prav v srce smili uboga vdova, ker se je njej sami skoro ravno tako godilo. Postregla mu je z mlekom, kolačem in pirhi; tudi nekaj novcev mu stisne v roko, češ, naj jih pošlje materi. Tudi Edmund in Blanka sta milovala reveža.

„Na to rudečo pisanko in jo nesi svojej sestrici, reci jej, da jo prisrčno pozdravljam,“ reče Blanka.

„Ta modri pih pa daj svojemu bratcu ter mu sporoči, naj nas tudi on kedaj obiše,“ dé Edmund.

Mater posili smeh, slišati otroka tako govoriti. Tudi ona gre po lepo pisan pih in ga da mladenču rekši: „Tole pisanko pa daj svojej materi. Pregovor na njej je za-njo najboljša tolažba, ki jo jej zamoremo dati. Slove pa: „Zaupaj le v Boga, — on vselej pomagat' zna.“ Me-

nim, da jim bodeš jako vstregel s to pisanko. Če se bodo ravnali pō tem izreku, bode to najboljši dar, ki jim ga more dati.“ Mladenič se za vse prav lepo zahvali. Mlinar ga tudi prenoči; drugo jutro pa, ko se je začelo daniti in je jutranja zarja rudečila vrhunce gorâ, ki so oklepali dolino, odpravi se dalje na pot. Mlinar mu je dal še v torbico za popotnico kruha in sira.

Ivan, tako je bilo mladeniču ime, je šel veselo svojo pot preko visokih gor in strmih prepadov. Na večer tretjega dne je imel še pičli uri hoda do svojega ujca. Ravno pleza po ozki stezi za strmo pečino in strahoma zre v neznano strašno globino, kar zagleda hipoma osedlanega konja. Sedlo je bilo lepo rudeče, brzde pa vse pozlačene. Konj pa se je oziral gori proti njemu in rezgetal, češ, da se veseli videti zopet živega človeka in hoče pozdraviti tako mladeniča.

„Za božjo voljo,“ zdihne, „kako je prišla dobra žival v to globino?“ Skoraj gotovo je kakega viteza. Da bi se le ne bila zgodila kaka nesreča njegovemu gospodarju! Osedlan konj brez jezdeca na takem kraji ne pomeni nič dobrega. Nadejati se je nesreče. Nekak strah me sprehaja; moram pogledati, kaj je.“

Dolgo poskuša splezati v prepad, pa ni se mu posrečilo, da si je bil vajen taciš potov. Slednjič zasledi ozko stezico, katero je naredil hudournik mej pečevjem; sedaj pa je bila suha in po njej je srečno dospel v globino. Tu zagleda moža v viteškeji obleki, ki je ležal pod visečo skalo. Njegova svetla čelada z lepim pernjakom je ležala

poleg njega, njegova sulica pa je bila v zemljo zasajena. Mož pa je bil blede, ko smrt, in mladenič ni znal, ali vitez spi, ali pa je že mrtev. Usmljenega srca stopi bliže, prime rahlo moža za roko in ga vpraša: „Preljubi gospod! kaj pa vam je?“

Mož odpre oči, pogleda mило mladeniča ter zdihne, kakor bi hotel kaj povedati. A ni mogel besedice ziniti. Sedaj pa pokaže s prstom na usta in poleg ležečo čelado. Ivan razume, da bi rad pil; vzame čelado ter gre po vode. Po dveh starih vrbah, ki ste rastle v kotu prepada, spozna, da mora blizo voda biti. Gre tja in najde vlažno zemljo; pleza nekoliko višje mej grmovjem in pečevjem, in glej! kot ribje oko bistri studenček je izviral iz trde skale z mahom obraščene. Ivan zajme polno čelado vode ter hiti ž njo k žejnemu. Hlastno pije večkrat vodo v dolzih požirkih. Kmalo je spregovoril.

„Hvala Bogu!“ bila je njegova prva beseda, pa tudi tebi lepa hvala vrli mladenič!“ reče s hripovim glasom podpiraje glavo z roko. „Sam Bog te je poslal, da me rešiš gotove smrti. — Ali kako strašno sem lačen! Imaš li kak grizljivej kruha pri sebi?“

„Oj moj Bog,“ reče Ivan, „da bi bil to le poprej znal. Kruh in sir, ki sem ga imel v torbici, sem vže pojedel. Oj! — reče veselo — saj imam še pirhe, so zelo tečna in zdrava jed.“ Vsede se poleg moža na mah, seže po svoje pisanke, oluši prvo, razreže jo s svojim nožičem po dolgem in da možu košček za koščekom. Prav slastno je, pije vmes, in zopet je.

Ivan je hotel vže tretji pirh ubiti; mož pa mu reče: „Zadosti je. Ni zdravo preveč na jedenkrat jesti; sosebno če je kedo dalj časa stradal. Sedaj sem se najedel. Še svoje žive dni mi ni nikoli tako dišala jed. Prav po kraljevo sem se nakosil. Hvala Bogu! vže čutim, da sem čvrstejši.“ Pri teh besedah se po konci vsede. „Oj, ko bi tebe ne bilo, gotovo bi bil to noč lakote in žeje umrl.“

Ivan ogleduje svetli oklep in lepo dragoceno obleko ter reče: „Kako pa ste žlahtni vitez, zabredli v ta prepad s svojim konjem?“

„Jaz nisem vitez ampak le vojak in sluga nekega imenitnega viteza,“ odgovori tuji mož. Potujem vže več tednov po opravkih svojega gospoda okoli. V tem zaraščenem hribovji pa sem zašel. Noč me je prehitela. V temi sem padel s konjem vred čez ono skalo v globočino. Konj se ni nič poškodoval, jaz pa sem se ranil na nogo, da ne morem hoditi, niti konja zajahati. Čudno je še, da nisva oba na mah mrtva obležala. Ne morem se za to Bogu dovolj zahvaliti. Obvezal sem si rano, kakor sem le vedel in znal: ali huda mrzlica se me je lotila radi rane. Vže sem mislil, da bodem mej tem pečevjem umrl gladu. Kar si prišel ti, vrli mladenič, kakor angelj iz nebes. Povej mi vendar, kako ti je ime, in kaj te je pripeljalo v to samoto?“

Ivan mu pove svoje ime in vzrok svojega popotovanja. Mož ga pazljivo posluša ter še to in ono vpraša. Ogledovaje lupine, ki so ležale po tleh, reče: „Čudno, da so tako lepo rudeče in

modre. Kaj tacega še nisem videl. Pokaži mi še oni pirh, ki si ga djal nazaj v torbico! Rad bi ga bolj natanko ogledal.“

Ivan mu ga dá in pove, kje in kako ga je dobil. Mož ogleduje pazljivo pisanko in solze mu zaigrajo v očeh. „O moj Bog!“ zdihne, istiniti je pregovor, ki je na pisanki: „Zaupaj le v Boga, on vselej pomagat' zna.“ Sedaj sem se prepričal. Prav goreče sem prosil Boga, naj me reši iz tega prepada, in uslišal je mojo molitev. Na veke naj bode hvaljeno njegovo usmiljenje in dobrot. Bog naj poplati onima dobrima otrokoma, ki sta ti dala pirha. Pač nista mislila, da bodeta s tem rešila življenje tujemu človeku! Bog naj blagoslovi dobro gospo, ki je napisala ta tolažljiv pregovor na ta pirh.“

„Ljubi Ivan, daj mi to pisanko, hočem jo dobro shraniti, da bodem imel vedno pred očmi izrek, ki se je tako čudovito spolnil pri meni. Dá, moji otroci in otrok otroci naj bodo potrjeni v zaupanju na ljubega Boga, kedar koli bodo videli pisanko in čitali izrek. Znabiti bodo še čez sto let pripovedovali mojim vnukom, kako čudovito je rešil ljubi Bog njih pradedo z dvema pirhoma, da ni glada umrl. Za to ti pa hočem dati nekaj družega.“

Vzemši mošniček iz žepa, dá mu za vsako jajce po jeden zlat; za ono z lepim pregovorom pa dva. Ivan mu sicer dolgo ni hotel dati pisanke; mož pa ga je prosil dotlej, da mu jo da.“

„Ali glej,“ reče mož, ozrši se po pečevji, „vže se mrači in vrhunci gora se žare zahajajo-

čega solnca. Skusi, da me spraviš na konja. Po stezi, po katerej si prišel v to temno globino, v katero solnce nikdar ne posije, menim tudi jaz izleziti.“

Ivan mu pomaga na konja ter ga pelje za ujazdo. Težko sta se pomikala po strmejši stezici, pa vendar srečno dospela na vrh. Oj, kako se je veselil mož, ko ga je solnce zopet obsevalo in videl vso okolico v večernih žarkih!

„Do mojega ujca prideva še lahko noč; jaz se bodem podviral, vaš konj pa tudi ne bode zaostajal za menoj. Ujec vas bode z veseljem sprejel; saj je vrl mož. Pri njem bode te dobili prenočišče, pa tudi dobro postrežbo dotlej, da popolnoma okrevate.“

V mraku sta dospela do hiše vrlega kamnoseka. Z veseljem sprejme tujega moža v hišo, Ivanu pa potrka na ramo, češ, da je vrl ravnal. — Ivan se sicer izgovarja, da ni ostal mož beseda, ker ne more poslati pirhov materi, bratu in sestri.

„E, kaj pirhi!“ reče ujec, — „ne umem, kar govoriš o rudečih, modrih in pisanih pirhih; mar so li boljša ta jajca nego družih ptičev, ki so gotovo še lepše pisana. In naj bi bila tudi od samega zlata, prav je, da si jih dal. S tem si rešil tujemu možu življenje in pokazal, da si vrl deček. Storil si kakor usmiljeni Samaritan, jaz hočem biti pa krčmar; toda plačati ti ne bode treba. Si li razumel?“ pristavi smeje se.

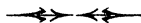
Sluga pokaže sedaj pisanko z izrekom. „Res je lepa,“ reče ujec Ivanu; „a vendar mu jo pusti;

z zlati bodeš materi mnogo bolj vstregel. Hočem ti jih izmenjati!“

Deček se čudi množini novcev, katere je za zlate dobil; dosih dôb zlata še niti videl ni. Dá, rumeni novci so se mu še sumljivi zdeli.

„Le poglej!“ reče ujec, „tudi pri tvojej materi se bode obistinitil izrek: V sili pomaga Bog. Ta resnica je več vredna nego to zlato na mizi. Vendar je dobro, da si lahko brez pirha zapomniš ta izrek. Ne pozabi ga vse svoje žive dni.“

Tujec je ostal dotlej, da je popolnoma ozdravel in okreval. Preden pa je odšel, obdaroval je bogato vse v hiši.



Šesto poglavje.

Z zlatom in biseri ozaljšani pirh.

Spomladi in poleti se ni nič posebnega pripetilo v tihej dolinici. Oglarji so obdelovali marljivo svoje majhne njivice, pa tudi pridno hodili v hosto oglje žgat; njih žene so doma gospodinile in vzredile mnogo kokoši; otroci so vedno le popraševali, če bode kmalo zopet velika noč. Neznana gospa je bila sedaj šestokrat jako žalostna. Njen stari, zvesti sluga, ki jo je spremil v te kraje in početkoma od časa do časa hodil na popotovanje ter oskrbel vsega potrebnega za njo, ni mogel vže zdavnej več iti iz doline; kajti pričel je bolehati. Dá, ko se je zopet približala jesen, pričelo listje rumeneti in odletavati

po gozdu, skoro ni več mogel čez prag na solnce, da bi se grel, kar mu je bilo poprej tako ljubo. Marsikatero solzo je prelila gospa na skrivaj iz usmiljenja do dobrega, starega moža, in pa tudi, ker se je bala, da bode zgubila zadnjo podporo. Tudi radi tega jo je jako bolelo srce, ker sedaj ni mogla več po njem zvedeti o svojej domovini. Bila je v tihej samotnej dolini ločena od vsega sveta.

Za te dôbe se je pripetilo še nekaj, kar je gospej delalo mnogo strahu in skrbi. Ogljarji, prišedši necega jutra iz gozda, pripovedujejo mlinarju to-le: „Preteklo noč smo veselo sedeli poleg naših oglenic v gozdu. Na jedenkrat pridejo k nam štirje neznani možje. Na glavi so imeli za pokrivalo železne čelade, tudi obleka jim je bila železni oklep. Ob strani so jim viseli veliki meči; v roki so držali dolge sulice. Rekli so, da so vojaki viteza Ostroviškega, ki je prišel z vso trumo svojih vojakov v to pogorje. Poizvedovali so jako radovedno o vsem po okolici.“

Mlinar hiti brzo k gospej, da jej sporoči to novico. Sedela je ravno poleg postelje bolnega Petra. Slišati pa iz mlinarjevih ust ime grofa Ostroviškega, obledi in vsklikne: „O moj Bog! ta vitez je moj najhujši sovražnik. Gotovo me zalezuje, da bi me vtaknil v temno ječo ali pa umoril. Pa jim saj ogljarji niso povedali, da tu bivam?“

Mlinar jo potolaži, rekši, da o njej niti govorili niso, kolikor je njemu znano. Le pogreli so se nekoliko pri ognji. Ko se je pa začelo daniti, šli so svojo pot. Istina pa je, da se še potikajo po pogorji.

„Ljubi moj Ožbald!“ reče gospa mlinarju, „od one dobe, kar ste me sprejeli pod svojo streho, spoznala sem vas za poštenega, krepostnega in blagega moža. Razodeti vam hočem vse dogodke svojega življenja in povedati, zakaj se je polastil strah mojega srca, katero stiska; kajti smem se zanašati na vaš dober svet in vašo pomoč.“

Ime mi je Rozalinda in sem hči koroškega vojvode. Dva imenitna in mogočna grofa sta me hotela vzeti v zakon, Ivan Ostroviški in Jernej Lipoglavski. Ostroviški grof je bil najmogočnejši in imovitejši plemič v deželi; imel je mnogo gradov in vojakov; ali dobrega, blagega srca ni bil. Vitez Lipoglavski je bil pač najhrabrejši in pogumnejši vitez v deželi in jako blagega srca, toda proti Ostroviškemu neimovit. Po svojem blagem, poštemem očetu je podedoval le jeden grad, ki pa je bil vže jako star. Tudi mu ni bilo mari, da bi si tih po običaji vitezov one dobe več pridobil s sirovo silo. To mu ni dopuščalo njegovo blago srce. Z očetovim odobrenjem sem njemu podala roko v zakon. Za doto sem mu prinesla lep kos dežele z mogočnimi gradovi. Dolgo sva živela srečno in zadovoljno, kakor bi bila v nebesih.

Grof Ostroviški pa je kahal hudo sovraštvo v srci do mene in mojega soproga. Ni naji mogel živih videti. Vendar pa je umel svoje sovraštvo prikrivati; ni ga kazal očitno z napadi na najino imetje. A prišla je doba, ko je moral soprog s svojimi vojaki iti na vojsko proti sovražniku kerščanstva na cesarjev klic. Tudi Ostroviški bi bil moral iti s svojimi v boj. Ali s praznimi izgovori

je znal cesarja preslepiti, češ, da še ni gotov z oboroževanjem svojih ljudi; bode se pa pridružil vojski, kakor hitro mu bode moči. Tako je ostal doma. Ko se je moj soprog s svojimi podložniki boril na skrajnej meji za svojo domovino, in imela vsa združena krščanska vojska dokaj truda, da je zabranila sovražniku vohod v domovino, — napade hinavski in brezvestni grof Ostroviški naše imetje. Ni ga bilo človeka, ki bi se mu postavil v bran. Pustošil je okolico, ter si siloma osvojil jeden grad za drugim. Kaj mi je bilo storiti družega, nego zbežati skrivaj s svojima ljubima otrokoma. Moj zvesti angelj varh na tem begu mi je bil moj zvesti stari sluga Peter. Niti trenotka nisem bila varna pred zalezovanjem hudobnega Ostroviškega. Pripeljal me je v to pogorje, kjer sem našla v tej samotnej dolinici varno zavetje.

Tu sem hotela ostati dotlej, da se soprog vrne iz vojske in naše imetje zopet iztrga iz rok Ostroviškega grabljivca. Včasih je šel moj zvesti sluga Peter mej svet, da poizve kaj novic o vojski. Vsakikrat je prinesel le žalostne novosti. Vedno je še gospodaril hudobni Ostroviški po naših pokrajinah; vedno je še trajal boj na mejah cesarstva. zmagovaje sedaj naši sedaj zopet sovražniki. Kmalopade vže leto, kar je moj zvesti sluga bolan; od te dôbe ne znam nič o svojej ljubej domovini, niti o soprogu. Oj, znabiti ga je že zdavnaj posekala sovražnikova sablja! Znabiti je zvedel Ostroviški o mojem skrivališči, ker je prišel s svojimi vojaki tako blizo. Oj, kaj bode z menoj! Smrt bi mi bila še najljubša, kar se mi more pripetiti. Oj,

prosite vendar ljudi, da naj me nikar ne izdajo najhujšemu sovražniku!“

„Kedo naj vas izda!“ reče mlinar. „Jaz sem porok za vse, da dá vsak rad svoje življenje za vas. Preden vam bode Ostroviški storil kaj žalega, poskusiti se bode moral z nami vsemi. Le brez skrbi bodite blaga gospa!“

Jednako so mislili tudi oglarji, ko jim mlinar to pove. „Naj le pride,“ rekli so; „hočemo mu s svojimi sekirami pot pokazati.“

Vendar je bila blaga gospa v vednih skrbeh noč in dan. Komaj si je upala iz hišice, tudi svojih otrok ni puščala na prag. Prav tužni so bili njeni dnevi.

Mej tem je v gorah postalo zopet tiho in mirno; o možeh v železnih oklepih ni bilo več duha ne sluha. Sedaj si upa gospa zopet iti na sprehod. Bil je po dolgočasnem deževju prav lep jesenski dan. Kakih sto korakov od njene hišice je stala priprosta kapelica. Bila je lesena in spredaj popolnoma odprta. V kapelici je bilo videti lepo sliko, ki je predstavljala beg svete družine v Egipt. Prinesel jo je bil nekdanj Peter, prišedši iz svojega potovanja, da potolaži dobro gospo radi njenega pregnanstva. Za kapelico se je vzdigovala strma pečina, pod kapelico pa so stale vitke jelke in delale senco pred vhom. Imel je ta kraj nekaj svetega in milega, da si rad s svetim strahom tu bil. Lepa stezica, vijoč se po zelenej trati med grmovjem in pečevjem, je držala do kapelice. Najraje je zahajala tu sem. Tudi danes je šla z nekim strahom sem. Nekoliko časa je z otrokoma klečala in mo-

lila v klopi, ki je stala pred kapelico. Jednakost njene osode z bridkim trpljenjem božje matere jo zelo gine in solze jej teko po lici. Nekaj časa moli, potem pa sede na klop. Otroka sta mej tem obirala zrele jagode z malinovcev, ki so rastle po pečevji. Jako ju je veselilo, da je vsaka jagoda nekako podobna temno-svetlemu grojzdiču. Polagoma sta se precej daleč od matere proč oddalila.

Ko tu gospa čisto sama sedi, — glej! pride mej pečevjem romar ter se bliža kapelici. Nosil je po običaji romarjev one dobe dolgo črno obleko in kratek plajšč. Njegov klobuk je bil ozaljšan z morskimi biseri in v roki je imel dolgo, belo romarsko palico. Zdelo se je kakor bi bil vže prav star, vendar pa še prav krepak in čvrst mož. Brada in dolgi lasje, ki so mu viseli po ramah, so bili beli kot sneg, njegovo lice pa še rudeče in cvetoče kot najlepša vrtnica. Gospa se silno prestraši, ko zagleda tujega moža. Romar jo prijazno pozdravi in se prične razgovarjati ž njo. V svojem govorjenji je bila jako previdna ter odgovarjala le na vprašanja. Plaho in nezaupljivo ga je gledala, češ, mu li smem upati — neznanemu možu.

„Plemenita gospa,“ reče slednjič romar; „nikar se me ne bojte. Saj mi niste tako neznani ne, kakor mislite. Vi ste Rozalinda, soproga kneza Lipoglavskega. Dobro znam, kaj vas je prisilo mej te samotne gore bežati in si tu poiskati varnega zavetja. Dobro poznam tudi viteza Lipoglavskega, vašega soproga, od katerega ste vže tri leta ločeni. Kar bivate v tej tihej samoti, spremenilo se je mnogo po svetu. Če vam je še kaj mar sli-

šati o vašem soprogu in če ga že niste popolnoma pozabili, zamorem vam sporočiti o njem najveselejše vesti. Zopet je mir. Krščanska vojska je premagala sovražnika krščanstva; s slavo in častjo venčana se je vrnila v domovino. Vaš soprog si je svoje gradove zopet pridobil. Hudobni vitez Ostroviški je komaj odnesel pete v to pogorje. A tudi od tod jo je moral popihati v daljni svet. Jedinino hrepenenje vašega soproga je, da vas zopet najde in vidi.“

„O moj Bog!“ vsklikne gospa, „oj kako ve-sele novice so to! Oj, kako bi se ti, ljubi nebeški Oče dovolj zahvalila!“ To rekši, poklekne, in — solze veselja ji teko po licih.

„Da, videl si, dobri Bog, moje solze, uslišal moje tiho zdihovanje in se me usmilil!“ reče. „O, moj soprog, o moj dragi soprog! naj bi prišel pač hitro oni trenotek, da bi te zamogla videti ter ti pokazati tvoja otroka, ki sta bila še zelo majhna ob tvojem odhodu; — da slišiš iz njunih ust prvi-krat sladko besedo „oče!“

Obrnivši se proti romarju, reče: „Kaj? — vi dvomite, če še mislim na svojega soproga ter mu ohranila spomin v srci? — O, moja otroka, idita sem!“ reče sedaj otrokoma, ki sta stala nekoliko proč ter s strahom ogledovala tujega moža. Brzo stopita bliže.

„No Edmund,“ reče sedaj dečku, — „le ni-kar se ne boj! Povej lepo in glasno temu možu molitev, katero molimo vsak dan za očeta.“

Zali deček sklene svoji roki, obrne oči proti nebu, misleč, da mora vselej tako biti, če se tudi

molitev na iz ust pove — in prične moliti tako: „O ljubi Oče nebeški! Ozri se na naju revni síroti! Najen oče so na vojski. O, ne daj, da bi ondi umrli! Prav pridna in pobožna hočeva biti, da naju bodo ljubi oče prav veseli, kedar naju zopet vidijo! Oj, usliši, usliši prošnjo revnih sirot!“

„Ti, Blanka,“ reče sedaj rumenokodrastej in rdečeličnej deklici, „ti pa povej, kako molimo za očeta zvečer, predno gremo spat?“

Deklica sklene ravno tako svoji ročici, obrne svoje modre oči proti nebu ter prične s tihim, milim pa razumljivim glasom moliti tako-le: „O ljubi nebeški Oče! Preden gremo počivat, prosimo te za našega ljubega očeta. Naj sladko počivajo, in angelj naj jih varuje napada sovražnikov. Tudi ljuba mati naj sladko počivajo, da pozabijo vsaj nekoliko svojo žalost. Če je pa tvoja volja, da odtegneš materi sladko spanje, naj oče toliko mirneje počivajo. O naj bi bil ta večer slednji naše žalostne ločitve! Naj bi skoro prišlo veselo jutro onega dne, da bi očeta zopet videli!“

„Amen, Amen!“ reče gospa, povzdignivši roki in solzne oči proti nebu. —

Na to prične romar na ves glas jokati. Ko bi trenil vrže raz sebe preobleko, — brado in dolge lase, romarski plajšč in suknjo, — in stoji v lepej viteškej obleki, ki se je zlata lesketala, še mlad in čvrst tu pred ženo in otrokoma. Z razprostrtima rokama veselo vsklikne: „O Rozalinda, moja soproga! O Edmund in Blanka, preljubeznjiva moja otroka!“

Gospa ni vedela prevelikega, iznenadenega veselja, kam bi se dejala.

Otroka, ki sta se ozrla na mater, kakor bi jo hotela prositi, naj pomaga romarju, ki se je pričel na glas jokati, ozreta se, slišati svoje ime. Jako se prestrašita, videti, da se je stari mož najedenkrat spremenil v zalega viteza; menila sta, da je starček bil iz nebes in se sedaj spremenil v lepega nebeškega mladenča — angelja. Saj jima je mati čestokrat jednake povesti pripovedovala. Mislila sta, da vidita čudež. Tako lepi so se jima zdeli oče v krasnej viteškeji obleki. Bil pa je tudi istinito Lipoglavski najzaljši vitez v vsej krščanskeji vojski.

Oj, kako pa sta bila vesela, ko jima mati reče, da je ta jako zali gospod njun oče, o katerem jima je tolikrat pripovedovala. Oče, mati in otroci so bili srečni in veseli, kakor bi bili že v raji; ure so jima minule kakor minute, tako srečni so bili.

Sedaj vitez pove gospej, da je s celo tropo vojakov prišel naravnost po-njo. Radi štrme in nevarne poti po tem gorovji jih je moral zadaj pustiti. Sam pa je hitel peš naprej v romarskeji obleki, kakoršne so se za tiste dobe vitezi čestokrat posluževali, kedar so hoteli, da bi jih nihče ne spoznal. Tako je mislil, da bode najpopreje do nje prišel, prepričal se, kako se jej godi, in kako se vedeta otroka; tudi jo bo nepoznan v romarskeji obleki najlože pripravil na svoj prihod.

Rozalinda ga vpraša, kako je zvedel tako hitro za njeno skrivno bivališče?

„Oj, ljuba Rozalinda“, reče, „tvoja dobrotljivost do ubogih ljudi, sosebno pa do otrok v tej dolini je dala povod, da se tako hitro zopet vidiva. Ravno zato pa je ljubi Bog zopet dal očeta tvojim otrokom. Ako bi ne bila tako usmiljenega srca, ne bila bi se videla tako hitro, znabiti — tudi nikoli več ne. Povesod so te obhajali najini sovražniki, in prav lahko bi jim bila prišla v roke. Ostroviški jo je popihal čez hribe in doline še le, ko sem prišel v te planine.“

Potem jej pokaže pisanko, na katerej je bil zapisan izrek: Zaupaj le v Boga, on vselej pomagat' zna!“ „Glej toraj,“ reče, „tale pirh je bil oni pripomoček, katerega se je poslužila božja previdnost, da naji je zopet združila. Dolgo sem pošiljal svoje ljudi tebe iskat, — a vse zaman. Slednjič pride Bogomir, jeden mojih vojakov, čez dolgo s pota domov. Menil sem vže, da se ne vrne več, ker ga ni bilo tako dolgo. Padel je v nek prepad, in že glada umiral. V največji sili pride nek neznan mladenič k njemu; dal mu je dva pirha, s katerima se je nekoliko okrepčal, da ni umrl glada. Tole pisanko mu je pa dal za spomin na njegovo rešitev. Bogomir mi pokaže pisanko. Oj, kako se začudim! Na prvi pogled spoznam tvojo pisavo. Brez odloga smo osedlali konje ter jezdili proti kamenici, kjer je vrli mladenič sekal marmelj. Ta nam je pokazal pot sem. Ko bi ne bila priredila otrokom veselega praznika s pirhi: ko bi tudi za dušo pri tem veselji ne bila skrbela s tem, da si napisavala na pisanke lepe izreke, ne bil bi današnji dan tako vesel za nas. In ko bi ne bil moj

Krištof Šmid, VIII.

Edmund, in ti, vrla Blanka, tako usmiljena do revnega mladenča, ne videla bi še danes svojega očeta. Vsak milodar, naj je sam na sebi še tako majhen, je nebeško seme, iz katerega nam vzraste sreča in božji blagoslov, če ga damo le iz pravega namena. Čestokrat se nam vže na tem svetu stotero povračuje. Zapomnita si to, ljuba otroka vse svoje žive dni. Dajajta rada v bogaimo; pomagajta potrebnim, da jim pripravita kak vesel dan po zgledu svoje matere. Pomagajta bližnjemu v potrebi in sili in tudi vama bode pomagal ljubi Bog! Usmilita se rada družih in bodeta tudi našla usmiljenje! Z veselim srcem bodeta smela potem zaupati na Boga in resnica, ki se je danes tako lepo izpolnila, obstinila se bode tudi v bodoče nad vama. Nikdar vaju ne bode zapustil v sili in potrebi. —

To vaji prav živo uči današnji dogodek. — Zategadel bodem dal ta pirh z zlatom in biseri okinčati. In na večer spomin našej rodbini ga bodem obesil na oltar v kapelici našega gradu.“

Mej temi pogovori se je jelo vže mračiti in zvezde so se videle semtertje na jasnem nebu. Lipoglavski je peljal svojo gospo, držeč jo pod pazduho, proti njenemu priprostemu bivališču; otroka pa sta veselo skakala pred njima proti domu. Tu pa jih je čakalo novo veselje. Dospela sta namreč sem — vže vitezov sluga Bogomir in njegov rešitelj Ivan. Kratkočasila sta se z zvestim Petrom, katerega je vest o prihodu viteza Lipoglavskega kar omladila in ozdravela.

Prvi pride na proti vrli mladeneč Ivan, kateremu je bila gospa podarila pisanke, ter prijazno

pozdravi njo in otroke kot stare znance. Potem pristopi sluga Bogomir, kateremu so pirhi rešili življenje, ter reče spoštljivo gospej: „Dovolite, milostljiva gospa, da vam poljubim roko, ki mi je po božjej previdnosti rešila življenje.“

Zvestega Petra pa prisrčno objame vitez kot svojega najzvestejšega slugo. Tudi vrlemu mlinarju, ki je v prazničneji obleki tu stal, poda prijazno roko ter se mu iz vsega srca zahvali za dobroto, katero je storil njegoveji obitelji. Vsi so skupaj večerjali ter bili prav zadovoljni in židane volje.

Drugo jutro pa je bilo veliko veselje po vseji dolini. Hitro se je razširila vest, da je prišel prav imeniten vitez, ki je soproj blage gospe in oče ljubeznjivih otrok, katere so vsi ljubili. Ta vest je spravila vso dolino pokonci. Mlado in staro je hitelo k hišici, da vidijo zalega viteza; kmalo se je nabrala cela tolpa ljudi okoli koč. Vitez stopi s svojo gospo in otrokoma iz koč, pozdravi prijazno množico ter se jim z ginljivimi besedami zahvali za vse dobro, kar so storili gospej in otrokoma.

Dobri ljudje pa so s solzami v očeh zatrjevali vitez, rekši: „O ne, ne! Mi nismo dobrotniki milostljiveji gospej: ona je naša največja dobrotnica!“

Vitez se je še dolgo razgovarjal z dobrimi ljudmi; vsakemu je znal kaj povedati ali ga vprašati; vse je očarala njegova prijaznost in ljubeznjivost.

Mej tem so oglarji pokazali vitezovemu spremstvu pot v dolino. Začujejo se glasovi trobent, — in iz zaraščenega gozda se pokaže tropa vitezov in družih vojakov na konjih in peš, ki se pomika v dolino; njih železna oprava in orožje se je lesketala v solnčnih žarkih. Vsi veselo pozdravijo svojo gospo, katero so zopet našli, in veselo vpitje je odmevalo na okrog po pečevji.

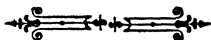
Vitez Lipoglavski je ostal še dva dni tukaj. Na večer, preden je odpotoval s svojo soprogo, otrokoma in spremstvom, povabi še vse prebivalce po dolini na veliko pojedino. Kaj lepo je bilo videti mlinarja in oglarje mej vitezi in vojaki okolo mize. Po obedu obdaruje Lipoglavski svoje kmečke goste prav po viteški, sosebno pa še mlinarja. Marta je ostala v službi pri gospej, za mater ter brate in sestre vrlega mladenča Ivana je tudi še posebno skrbel.

Oglarjevim otrokom pa je rekel: „Vam, preljubi otroci, hočem napraviti posebno veselje v spomin, da je moja soproga živela mej tako blagimi ljudmi. Skrbel bodem za to, da bodo vsi otroci po dolini vsako leto dobili prav lepih pirhov ali pisank.“

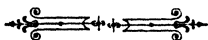
„Jaz pa,“ dé na to gospa, „bodem to navado razširila v svojej domovini. Tudi tam bodem dala vsako velikonoč razdeliti pirhe mej otroke na večer spomin, da sem zopet rešena pregnanstva.“

To se je tudi zgodilo. Kmalo se je razširila ta navada po vsej deželi. Pobarvana jajca so zvali pirhe ali pa tudi pisanke.

Tudi po družih krajih so posnemali ljudje to navado. Rekli pa so: „Nas sicer tolikanj to ne briga, da je bila ona blaga grofinja rešena iz puste doline in oni vitez iz prepada in smrti, da bi obhajali vsako leto ta spomin. Pirhi in pisanke naj pa spominjajo naše otroke druge imenitnejše in veličastnejše rešitve, ki nas vse zadeva, — rešitve greha, revščine in večne smrti po onem, ki je današnji dan častito od mrtvih vstal. Velikonočni prazniki so prazniki našega odrešenja v pravem pomenu, — in veselje, katerega pripravimo otrokom, dopade gotovo tudi našemu odrešeniku Jezusu. Ljubezen, ki rada razveseli male in odrasle, je ravno največja zapoved njegovega božjega nauka, in najlepše znamenje njegovih pravih učencev. Da, navada, da o veliki noči obdarujemo otroke s pirhi, zamore tudi starše in vse ljudi spominjati neskončne ljubezni nebeškega Očeta do vseh ljudi, s katero oklepa vse brez razločka. Saj nam je Jezus, večna resnica, sam rekel: „Kje je mej vami oče, ki bi škorpionja dal svojemu sinu, ki ga jajca prosi? Če toraj vi veste svojim otrokom dajati dobrih darov, koliko bolj bode vaš oče z nebes dal — najboljši dar — dobrega duha onim, ki ga prosijo!“



Ivan,
turški suženj.



Poslovenil

P. Florentin Hrovat.

I.

Nekega prijetnega pomladanskega jutra je hodil Ivan, sin plemenitih staršev s Kranjskega ob bregu jadranskega morja. Bil je v sedemnajstem letu svoje dobe. Prišel je iz Italije, mesta Bolonije, kjer je bilo za one dobe najslavnejše vseučilišče, hoteč ob velikonočnih praznikih obiskati svoje roditelje. Ti so imeli v naši krasnej domovini lep gradiček. Vsa okolica ob jadranskem morji je bila v spomladanskem lišpu. Saj je ondi, rekel bi, za mesec dni bolj zgodnja nego pri nas. Morje je žarelo vzhajajočega solnca v najlepšem svitu. Ivanovo srce je bilo prevzeto te naravne lepote. Pokleknil je ter pričel moliti stvarnika, ki je iz nič ustvaril vse te prekrasne reči: — solnce, nebo, zemljo in morje.

Dolgo naš Ivan kleči in moli, očaran od prekrasne narave. Ko vstane, gre zopet svojo pot. Saj je mislil vedno le na svoje roditelje, katere bode ob kratkem zopet videl. Njegovi roditelji so bili stare plemenite rodovine, ki si je bila tekom časa za domovino pridobila mnogo zaslug. Ali vedne vojske in napadi divjih Turkov v našo domovino so učinile mnogo, mnogo kvare roditeljem Ivanovim.

Njih imetje je bilo jako poškodovano; toraj so bili tudi dohodki le pičli. Kar pa so mogli storiti za svojega sina, to so tudi storili. Na skrbi jim je bilo, da ga dobro vzgoje. Dobra vzgoja pa je tudi več vredna nego vsi zakladi sveta. Od zgodnje mladosti so ga učili Boga spoznavati in ljubiti, nanj zaupati ter vso srečo in blaženost iskati le v Bogu. Dali so nadarjenega mladenča učiti vsega, kar mu bode v bodočnosti na korist. Poslali so ga bili tudi v Italijo na visoke šole, da se izučí modroslovskih vednosti. Seveda so si morali sami marsikaj odreči, da je tam mogel po svojem stanu primerno živeti. Skrbno se je pa sam tudi ogibal nepotrebnih stroškov; živel je prav skromno in za se. Tudi se je skrbno ogibal šumečih veselíc, h katerim so ga vabili tovariši, ki pa stanejo mnogo novcev. Tudi ni prikrival tovarišem, da nima potrebnih novcev za take veselice, pa tudi časa. To mu je prišlo pa ravno prav, mogel je ves čas posvetiti le učenju. Da prihrani svojim roditeljem nepotrebnih stroškov, kakor je menil, potoval je v svojo domovino večinoma tudi le peš. Ta hoja pa je bila čvrstemu in krepkemu mladenču tudi prav všeč in prijetna. Saj hoja krepi človeka.

Pot je držala ob morskem bregu. Bil je zaraščen z raznimi grmiči in drevjem, ki rasto le po južnih deželah. Ko jo ravno krene okoli visoke pečine, zapazi nenadoma barko, ki je stala na tem samotnem kraji. Nekaj mož, črnorumenkaste polti, v neznanej mu noši, je zajemalo vodo iz bistrega studenca, ki je peneč in šumeč izviral iz skale. Bili so ti čudni ljudje morski roparji iz Aljgijera.

Komaj zapazijo ti divjaki našega zalega mladenča, vže planejo nanj, kakor ljuti tiger na nedolžno jagnje. Hitro ga zgrabijo in vlečejo na svojo barko. Tu ga oropajo njegove lepe obleke; oblečejo ga v obleko, kakoršno nosijo sužnji; za pokrivalo so mu dali slamnik iz bičevja spleten; tudi so mu oklenili roki in nogi s težkimi verigami. Tako oklenjenega pahnejo mej druge nesrečneže, katere so na suhem ali pa na morji pograbili. Bili so vsi kristijani. Z žalostnim zdihljejem so pozdravili novega došlega nesrečneža. V srce se jim smili zali, cvetoči mladenec. Po obličji so vže poznali, da je imenitnega šfanu in ne vajan od zore do mraka opravljati težavna dela težakov. Radi svoje lastne in njegove tužne osode so se nekateri bitko jokali.

Ko se naš Ivan nekoliko zave prvega strahu, poklekne v barki, vzdigne svoji zvezani roki proti nebu ter prične moliti tako: „Oj, dobrotljivi, vse-mogočni Bog, ki si nebo in zemljo in vse iz nič vstvaril, ti si mi poslal to trpljenje! Daj mi pa tudi svojo pomoč in milost, da ostanem vedno vdan v tvojo najsvetejšo voljo, da stanovitno prestojim to poskušnjo ter ostanem tvoj zvesti služabnik. Potolaži moje ljube roditelje, brata in sestrico! Oj, moji dobri roditelji so gotovo mislili, da jutri na večer pridem domov. Gotovo mi bodo šli tudi naproti z mojim mlajšim bratom in še mlajšo sestrico. Oj, kolika tuga bode razjedala njih ljubeče srce, ko me ne bodo. Tudi ne bodo znali, kaj se mi je pripetilo in bodo gotovo vsa njih skrbna poizvedovanja ostala zaman. Zakaj nihče drugi, nego le ti, nebeški Oče, veš za mojo žalostno osodo.

Vendar zaupam na te, nebeški oče, da me bodeš zdravega pripeljal nazaj v njih naročje. Mojo in njih žalost bodeš spremenil v nepopisljivo veselje! Saj ne zapustiš onih, ki zaupajo na-te. Naj tudi omahujejo trde skale, naj se pogreznejo hribje v morje, — tvoja ljubezen in zvestoba se ne omaje na vekomaj.“

Drugim jetnikom, ki so bili večinoma tudi iz teh krajev ter umeli mladeniča, smilil se jim je v srce, ko so ga slišali tako moliti. Dobili so zaupanje do njega; poizvedujejo kedo je, od kod pride, in kam je potoval. Tudi sojetniki so mu pripovedovali dogodke iz svojega življenja. — Mlad pravnik, ki je bil lepe, plemenite in visoke postave, in poznal tudi Ivanove roditelje, kazal je veliko sočutje do nesrečnega mladenča. Blagi, jako olivkani mož pripovedoval mu je pa tudi s solznimi očmi, da je kot revna sirota moral trpeti mnogo bede in glada, ko se je šolal. Vendar je bil z božjo pomočjo in usmiljenjem dobrih ljudi srečno izvršil visoke šole. Tudi je dobil vže službo pri sodniji. Ravno je bil na potu proti domu. Ladijo, na katerej se je peljal, napadejo morski roparji. Po kratkem boji jo dobijo v pest ter povežejo vse potnike in odvedejo na svojo roparsko barko. Menil sem se zaročiti s svojo nevesto z nerazvezljivo vezjo, — sedaj pa moram nositi te verige,“ — zdihne žalostno.

Zopet drugi jetnik, ki je moral opravljati težki posel veslarja na barki, zdihoval je milo, ker ne bode nihče mogel skrbeti za njegove onemogle starše. Dosihdôb jim je kot ribič preskrbel

vsega potrebnega. Nenadoma pa so ga pri njegovem poslu zasačili roparji in odvedli na ladijo. „O, kedo bode skrbel za stare onemogle starše!“ zdihoval je bitko.

Najbolj otožen mej vsemi jetniki pa je bil še neki star ribič. Čepel je molče in zamišljen na konci barke. Z rokami si je podpiral glavo in debele solze so se mu vtrinjale po bledem, velem lici. Imel je petero nedoraslih otrok. Jako mu je bilo na skrbi, kedo bode preživel otroke in dobro, skrbno mater.

Naš Ivan se približa žalostnemu možu, prime ga prijazno in ljubeznjivo za roko, kakor sin svojega druzega očeta. Potem pa prične govoriti o božjej previdnosti, kako Bog na blagor in prid ljudi obrača in vodi vse, in da ga ne kličemo zaman „očeta vdov in sirot“. — Mož in drugi so tiho poslušali zgovornega mladenča, če tudi je slehernega hudo pekla žalostna usoda, katero jim je poslal nebeški Oče. Pogled na zalega mladenča, kateremu je nedolžnost sijala iz oči, njegovo modro govorjenje, prijazno in ljubeznjivo vedenje do slehernega na ladiji in pa njegova veselost in vdanost v tem žalostnem položaji je blagodejno upljjivala na vse jetnike. Vsem je užgal neko novo upanje in srčnost. Tudi tužni ribič je dobil novo upanje; vstal je, rekši: „Ljubi Bog sam nam je poslal tega mladenča, da nas je potolažil in nas navdihnil z novo srčnostjo in zaupanjem. Tudi mi hočemo, kakor on, vse svoje upanje staviti le na Boga! Trdno sem prepričan, da nas bode tudi te sužnosti rešil na naš in družih prid.“

Naš Ivan, da bi še bolj vnel up v srci vseh in da jih potolaži, prične s svojim milo donečim glasom peti. Ker je bila pesem znana, pričeli so tudi drugi ž njim vred peti, saj so tudi stavili vse svoje upanje na Marijo, morsko zvezdo. Pričel je peti tako:

1.

O, presveta Ti,
Bod' češčena mi!
Sladka D'vica Marija!
Čisto rojena,
Večno slavljena.

2.

O, tolažnica
In besednica,
Pros' za nas o Marija!
Sliš' prosijoče,
Vse ti mogoče.

3.

V revne se ozri,
Up nam v srci vžgi,
Mila mati Marija!
Mater se skaži,
Nas potolaži.

4.

Mati kinč devic,
Čuj otrok nas klc!
Pros' za nas, Marija!
Milost nosila
Večno si, mila.

5.

V rajski radosti,
Kjer britkosti ni,
Pros' za nas, o Marija!
Upa zvezdica,
Sladka Devica.



II.

Mej tem je naš Ivan žalostnim srcem opazoval, kako se ladija vedno bolj pomika od suhe zemlje. Jadrala je vedno le ob obrežji, ki ni bilo obljudeno. Krajev, kjer so stala mesta ali sela, ogibali so se skrbno tolovaji. Dospeli so roparji

s svojimi žrtvami srečno na široko morje. Ivanu se je zdelo, da se vedno manjšajo hribje in mesta z visokimi hišami in stolpi. Naposled mu zginejo izpred oči. Bili so na širokem morji. Tu vidiš le še nad seboj modro nebo in zelenkasto gladino morja okoli sebe.

Roparji so jadrali še nekaj dni po širokem morji semtertje, da bi zasačili še kako ladjo, obvladali in ljudi odvedli kot sužnje. Niso naleteli na nobeno. Na njih velik strah pa zagledajo v sinji daljavi po morski gladini drčati veliko avstrijsko bojno ladjo, te so branile obrežje napada, po morji pa preganjale roparske ladje. Jetniki so se na tihem veselili. Novo upanje rešenja je šinilo v njih srca. Menili so, da je vže prišel trenotek rešenja hude sužnosti. Roparji so jih silili z bičem, naj hitro, hitro vesljajo; tudi sami so se podvizali na vso moč ter razpeli vsa jadra na barki. Vojna ladija se je sicer bližala barki; vendar je jadrala prepočasi, da bi jih došla. Noč je razgrnila svoja temna krila čez morje; vjeti kristjani so zopet zdihovali, ker so videli, da jim je splavalo vse upanje po vodi. Tolpa roparjev pa se je veselila, ker si je bila svesta, da srečno uide pretečej nevarnosti.

Ko je jutranja zarja rumenila obzor in žarelo morje v vshajajočem solnci, ni bilo ni duha ni sluha o vojnej rešilnej ladji. Naš Ivan, nadejaje se, da je Bog njegovo molitev vže uslišal, postal je jako otožen: več se ni mogel zdržati solza; kmalo ga zopet mine otožnost; dobil je novo srčnost in upanje. Rekel je sojetnikom: „Če Bog

tudi naše molitve ne usliši precej, ni še to znamenje, da je ne bode uslišal. On sam zna za pravi in ugodni čas. Gotovo pride ura, ko bode mene in vas dragi tovariši rešil iz rok nejevernikóv.“

Preden je pretekla ura, videli so veliko mesto Algjijer pred seboj; zdelo se jim je, da se vzdiguje iz morja. Prelepo ga je obsivalo jutranje solnce. Ker je mesto na obznožji gore, prikazovala se je vrsta hiš za vrsto. Svetišča turkov, katere zovejo „mošeje“, na katerih vidiš mesto sv. križa polumeseč, znamenje turško, lesketale so solnčnih žarkov. Žalostno je zrl Ivan na to znamenje mohamedove vere. Britko mu je bilo pri srci.

Ladja je zajadrala v pristanišče. Veleli so jetnikom, naj stopijo z barke. Ko si nekoliko oddahnejo, peljejo jih po ozkih, nesnažnih ulicah skozi mesto na trg. Tukaj jih razpostavijo, kakor pri nas živino, kupcem na razgled. Najprve se je zbrala okoli jetnikov tolpa radovednih postopačev in gledalcev. Ogledovali so uboge kristjane ter jih zasramovali z raznimi psovkami, kakor so le vedeli in znali. Jeden za drugimi pa so dohajali tudi imoviti meščanje. Ogledovali so vjete kristjane, kakor pri nas kupci ogledujejo na sejmu konje in govedo, da si zbero, — kar jim je všeč in kupijo. Na trgu so ležali nakopičeni težki kamni in bruna. Na teh so se sužnji morali kosati. Vsak suženj, za katerega je bil kupec, moral je težke kamne ali pa bruna nositi gor in dol po trgu. Mej tem so se kupci in prodajalci živahno pogajali za ceno. Marsikaterega kristjana so drago prodali. Tudi mladi pravdnik, krepki ribič

in še mnogo drugih jetnikov in naš Ivan so morali skušati svojo moč na kamenjih in brunih. Prva dva je kupec drago plačal. Nikdo pa se ni zmenil za Ivana, ki ni mogel težkega kamena vzdigniti, niti bruna nesti na določeni kraj. Vsi navzoči so se posmehvali mlademu mladenču. Vsem kupcem se je zdel nežni mladeneč prešibek za dela in opravila sužnjev, preziraje ga šli so mimo njega.

Od daleč je opazoval kupčijo s sužnjimi tudi dobička željni žid. Ker je imel vpali lici in zgerbančeno čelo, smemo misliti, da je bil vže v letih; toraj po vsem več v svojem poslu. Hladnokrvno je gledal, kako kupujejo in prodajajo. Vsak jetnik je vže imel svojega kupca, le za našega Ivana se ni brigal nihče. Sam je še ostal na prodaj. Sedaj stopi žid bližje. Bil je v črno halo oblečen; na glavi pa je imel trivoglati klobuk. Natakne na svoj dolgi krivi nos naočnike ter pazljivo ogleduje Ivana od nog do glave. Kima z glavo in brado, pa tudi odmajuje. Tiplje ga z roko ter odmajuje z brado, češ zal mladenič, ali roki in prsti ne svedočijo, da bi bil vajen dela sužnjev.

Ker je žid znal, da je mladenič iz severnih krajev, praša ga kaj se je vsega učil in kaj zna. Prebrisan žid je namreč znal, da so Slaveni jako nadarjeni ter zmožni se učiti vseh jezikov. Ivan mu dé, da ume svoj materni jezik, pa tudi laški, francoski in nemški.

„No, no, no!“ misli si žid na tihem, „to bi znala biti dobra kupčija. Tacih ljudi rabijo po naših krajih na izobilo.“ Glasno pa reče Ivanu: „Oj, gorje! to ti mej Turki prav nič ne koristi, — in

tudi meni ne! Čemu te hočem rabiti? Ali znabiti znaš še kaj?“ „Kaj bi znal? Samo peti in na gosli igrati znam še,“ dé otožno Ivan.

„Žali, da nimam gosli pri sebi. Zapoj mi pa kako pesem, da vem ceniti tvojo pevsko umetnost,“ dé prekanjeni žid.

Ivan, ki je imel lepo doneči glas, premišljuje kaj naj bi zapel. — Spomni se domačega ognjišča ter jo milo zakroži:

Prekrasna je zemlja doma in drugod,
In čudeži stvarstva rasto nam povsod;
Al' vendar veselje prebiva le tam,
Kjer vzdiga domače ognjišče se nam.

„I no!“ reče žid na to, „tvoj glas in petje še ni tako napačno.“

Ponudi torej tri zlate za našega Ivana. Po dolgem razgovarjanji obljubi slednjič deset zlatov. Ker pa so zahtevali prodajalci še več, zmikal je žid z ramami ter šel proč. Roparji so ga pozvali nazaj in mu prodali blagega mladenča za deset zlatov. Žalilo je ubozega Ivana, da so ga, v primeri z drugimi jetniki, prodali tako po ceni. Ali pride mu na misel: „Saj so tudi egiptovskega Jožefa prodali za nekaj srebrnikov, da, Kristusa samega. Da so bratje Jožefa prodali v Egipt, bilo je v rešenje in blagor mnogim, pa tudi na srečo in slavo njemu samemu. Vesolnemu svetu na blagor in v rešenje je bil prodan Jezus. Znabiti bode tudi moja sužnost meni in drugim po nerazumljivem božjem sklepu na prid.“ Tako in jednako se je tolažil Ivan.

Žid, Jusuf po imenu, ki je kupil Ivana, bil je le trgovec; kupčija s sužnji bila mu je le, rekel

bi, postranski zaslužek. Ni se brigal za sužnje, ki so bili le za težka dela. Umel je poiskati mlade, spretnne ljudi, ki so bili sposobni za razna opravila, zahtevajoča znanost, previdnost in nekako gibčnost. Tudi je kupil take ljudi prav po ceni, znal pa jih je prodajati jako drago.

Ko pripelje našega Ivana domov, rekel je svojemu oskrbniku: „Plemenita, ponosna postava tega mladenča mi je všeč. Njegov razum, ki mu ødseva vže iz oči, daje mi nado, da ga bodem znabiti prav drago prodal za strežaja ali slugo kakej imoviti obitelji.“

Potem pa veli žid, naj ga pelje v kako prodajalnico, kjer prodajajo gosli in druga glasbena orodja. „Izberi si,“ reče Ivanu, „Najlepše in najprijetnejše doneče gosli.“ — „Ti pa,“ dé oskrbniku, „ti pa glej, da jih ne plačáš predrago.“

Ivan si je izbral jako dobre gosli. Žid mu reče: „Sedaj zapoj in zagodi jedno!“

Ivanu se je v teh okoliščinah najprimernejše zdelo, da si izbere jeden psalm Davidov. Pričel je peti 8. psalm tako:

Čudno je na zemlji tvoje ime mogočno,
Tvoja slava viša, kot nebo obočno.
Čast osnul iz ust si sesajočih,
Da zavežeš jezik ti nasprotvajočih.
Ak' nebo pogledam, tvojih prstov delo,
Luno in ponebnih svitlih zvezd kardelo:
Kaj tedaj je človek, kaj je sin človeški,
Da spominja se ga še vladar nebeški?
Z veličastno slavo si ovenčal njega,
Majheno le ponižal pod angeljce ga.
Del postavil svojih si ga gospodarja,
Cele zemlje njega zvolil si vladarja.

Njemu si podvrigel ovce in goveda,
Vse zverine divje slehernega reda;
Tice letajoče pod neba obzorju,
Ribe plavajoče po nezmernem morju;
Tvoje ime, gospod naš, kak je čudapolno!
Kak je čudno tvoje stvarjenje vesolno!

Židu Jusufu je bilo petje Ivanovo prav všeč. „Oj to je lepo,“ reče, „oj to je lepo! Tudi nisem mislil, da umeš peti tudi naše svete pesmi. Sedaj sem še jedenkrat bolj vesel, da sem te kupil. Tudi tvoje petje, kolikor umem, je prav umetno. To bode ljudem všeč; bodeš se jim prikupil.“ — „Meni pa,“ misli, „bode prinesla tvoja spretnost lep dobiček.“

Žid ni precej prodal Ivana. Hotel ga je popred privaditi šeg in navad, ki jih imajo mohamedani, zlasti pa ga še vsaj za silo naučiti turškega jezika. Umel bode precej gospoda, kateremu ga bode ravno prodal. Tako je bil žid storil vže z marsikaterim kristjanskim sužnjem, pa ga tudi dobro prodal. Sam je Ivana učil arabskega jezika, katerega so govorili po onej deželi Turki, kakor jih mi zovemo. Kakor sploh znano, so Slaveni bolj zmožni, da se nauče raznih jezikov, nego drugi narodi. Tudi Jusuf se je kar čudil našemu Ivanu, kako je napredoval.

Kedor je z Jusufom samo pri kupčiji občeval, imel ga je za natančnega, da celo skopega moža, ki ume vse do zadnjega novčiča preračuniti na svoj prid. V vsakdanjem življenju pa je bil, rekel bi, redka izjema mej židi. Ni bil skop, marveč radodaren. Tudi našemu Ivanu se ni slabo godilo. Jed, katero je dajal Ivanu, je bila dobra, osobito

še z ozirom na te kraje. Bil je riž z mesom, dateljni in slive. Semtertje je dobil tudi kos pitane gosi. Seveda je pri tem bil mar židu tudi lasten dobiček, češ, zali, nežni mladenič ne sme shujšati. Bode toliko bolj všeč kupcu. Soba, katero mu je odločil v bivališče, bila je jedna najlepših v hiši. Seveda je bila temna in neprijetna, ker je bila le za sužnje. Težko se je Ivan privadil takega stanovanja. Dosehdôb je bival v sobah, ki so bile zračne in na izobilo oskrbljene s potrebno hišno opravo. Ker je znal lepo pisati, moral je ves dan prepisovati in delati židu razne račune in liste, kupčijo zadevajoče. Seveda mu je bilo hudo pri srci, ker bi bil rajše sedel pri svojih knjigah doma ter se učil. Čestokrat je moral tudi ves dan pomagati, ko so razno blago in robo razkladali in nakladali, da mu je tekel znoj s čela in lic. Vse to trpljenje je voljno prenašal; saj je znal, da mu ga je Bog poslal. On sam pa vže ve zakaj. Ostal je vedno vesel in zadovoljen.



III.

Vže je bilo preteklo nad leto dni, kar je bil naš Ivan v hiši žida Jusufa. Necega dne pride Jusuf ves vesel domov. Mane si roki in reče Ivanu: „Menim, da ti smem srečo voščiti. Prav dobro službo sem našel za-te. Ne dvomim, da bodeš srečen in zadovoljen; mislim pa, da bodo tudi drugi s teboj po vsem zadovoljni.“

Oskrbi mu lepo obleko take barve, ki je všeč očem. Potem mu reče, naj vsame svoje gosli. Pelje ga v neko hišo, ki je bila podobna palači. Lepo oblečen strežaj gre došla oglasit gospôdi. Kmalo pride nazaj in jima veli, naj gresta v lepo sobano.

Gospodar, Turek lepe postave in še cvetočega lica, je v krasnej turškej opravi sedel na naslonjači, vezenej sè zlatimi nitikami. Pod nogami je imel krasno preprogo. Pušil je lepo dišeč tobak iz pipe, ki je imela nad meter dolgo cev. Poleg njega je stala mizica, lično izrezljana; na njej si videl kavo v dragih, lepih posodicah.

„Tvoj gospod mi je pravil, da umeš lepo gosti in peti. Jaz ljubim lepo petje in godbo. Pokaži mi sedaj, kaj umeš,“ reče imoviti Turek Ivanu.

„V vašem jeziku ne znam zapeti nobene pesmi, pač pa v svojem materinem jeziku,“ odgovori po arabski Ivan.

„Tudi dobro!“ dé Turek. „Zapoj mi eno v svojem materinem jeziku. Bodem vsaj videl, če je tako lepo doneč, kakor naš.“ Ivan nekoliko misli, katero bi zapel Turku. Potem si misli, vsemogočni Bog je vstvaril vse ljudi, nas in tudi črne zamorce. Naj bi njegov sv. Duh razsvetlil vse, da spoznajo pravega Boga. Z milo donečim glasom je zapel staro cerkveno pesem:

Neskončni oče milosti,
Vesoljnega sveta vladar,
Ki enega le bistva 'si,
V osebah trojstvo, Večni Bog.

Ti vstajajočim desno daj,
In trezen duh se vzdigne naj,
Za tvojo čast goreč naj bo,
Naj hvalo poje Ti dolžno.

Očetu slava naj doni,
Naj slava Sinu se glasi,
In Duhu, ki tolaži nas,
Naj bode slava večni čas.

Turek je pevca pazljivo poslušal ter pušil tobak. Čelo se mu je nekoliko zmračilo, vendar je prikimoval zadovoljno z glavo. Ko Ivan neha peti, reče mu: „Dobro, dobro! Nišem menil, da umeš tako dobro peti in gosti. Menim tudi, da umeš ravno tako izvrstno druge vednosti, o katerih mi je pravil Jusuf, tvoj gospodar.“ Tudi ga je izpraševal o različnih drugih rečeh. Odgovori Ivanovi so bili Turku po vsem všeč.

„Dobro! verjamem tvojim besedam! Tudi ne dvomim več o tvoje spretnosti, katero pričakujem od tebe.“ Rekši to, gre v stransko sobo. Vrata so bila na pol zaprta. Slišal si, da so se živahno razgovarjali, razumel pa nisi v to sobo. Po nekoliko trenutkih pride Turek zopet iz stranske sobe ter našteje židu na mizo sto zlatov. Ko je Turek štel zlate, gladil si je žid zadovoljno svojo brado. Prešteje še jedenkrat, potem pa prav zadovoljno postreže z roko rumene zlate v usnjati mošnjiček, ki ga je imel s seboj.

„Blagorodni gospod,“ reče poslavlja se zadovoljno, „gotovo bodete zadovoljni s ceno in blagom. Ti pa, Ivan, bodeš s svojim vedenjem in spretnostjo gotovo pokazal svojemu novemu gospo-

darju, da si več vreden, nego teh pičlih zlatov! Bodi zdrav! Bog naših očakov naj je s teboj!“

Novemu gospodu našega Ivana je bilo ime Ahmed. Bil je jako bogat trgovec in imel kupčijske zveze po vseh glavnih mestih Evrope. Tudi v Algijeru ga je vse čislalo in spoštovalo. Zbrali so si ga celo zastopnikom v mestno starašinstvo. Bilo mu je jako všeč, da je dobil mladenča, veščega raznih evropskih jezikov. Povedal mu je, da bode glavni njegov posel v prodajalnici. Tu bode oskrboval razne dopise. Poleg tega mu je odkazal še druga opravila, katera ima v bodoče oskrbovati v hiši. Streči je moral tudi obitelj pri obedu. Ker je bil čas obeda, velel mu je Ahmed, naj priredi potrebno. Storil je vse točno in urno.

K obedu so prišle le štiri osebe.: Ahmed s svojo soprogo Fatimo in dva otroka. Sinček je bil v devetem, hčerka pa v šestem letu svoje dôbe. Gospa je sedaj odložila svoj pajčolan, ki je pokrival obraz. Bila je gospa cvetočih lic. Otroka sta bila videti jako ljubeznjiva; pozdravila sta našega Ivana jako prijazno; potem ga pa radovedno gledala. Ivan se je prav spretno obračal okoli mize ter stregel gospodi. Razumel je vsak miglje; da, čestokrat je storil vže popred, nego so mu veleli. Po obedu reče Ahmed: „Tako dobro, brzo in spretno nam ni še nihče stregel pri mizi.“

Gospa je popred v stranskej sobi poslušala Ivana, ko je godel in pel. „Prav dobro znaš gosti in peti,“ reče mu: „rada bi slišala še kako tvojih narodnih pesem. Ivan vzame v roko svoje gosli. Ker vidi pred seboj vesela nedolžna otroka v krogu

svojih roditeljev, spomni se nehote veselja svojih otročjih let. Zato milo zopojе znano pesem:

Oh blažena letā nedolžnih otrok,
Vi imate veselje brez težkih nadlog;
Oh kak vas srčno nazaj poželim!
Al' vi ste minola zastonj se solzim.

Le eno veselje še čaka na me
V presrečni deželi, kjer mlado je vse,
Trpljenje v taisto deželo ne zna,
Le tankaj je pravo veselje doma.

Gospa in gospod sta pazljivo poslušala mladega pevca. „Pesem je jako lepa,“ reče deček; „le žalibog, da besedice ne umem!“ Deklica pa reče: „Jaz bi se tudi rada naučila tako lepo peti!“ — „Jaz pa se bodem učil gosti,“ dé bratec. — „O, to je pa pač težko! Peti je veliko lože; saj znam vže nekoliko peti,“ odgovori sestra in prične sè svojim nežnim glasom peti neko turško pesem.

„Dobro, dobro,“ rečejo oče, „vaji bode pa Ivan podučeval.“ Otroka sta se tega jako razveselila. Ivan jima pa radostno obljudi, da ju bode prav rad podučeval. Kmalu sta se otroka z Ivanom jako sprijaznila. Brez njega kar nista mogla več biti. — To je bilo roditeljem jako všeč; dobri Ivan si je pa s tem pridobil popolno zaupanje.



IV.

Čez nekaj tednov je odpotoval Ahmed sè svojo obitelj na svoje posestvo. Ivan je moral iti ž njimi. Lepo posestvo se je razprostiralo daleč

proč od mesta, blizo gorovja. Ahmed je imel tukaj lepo hišo s prelepim vrtom, ki je bil podoben rajju. Gredice mnogobarvenih cvetljic so ti očarale oko; tudi si videl dolge vrste pomeranč, citron, smokev in drugih dreves, ki rasto po teh južnih krajih. Iz vrta si prišel v gozdič zelenih murev; po njih so plazile sviloprejkice in pletle po vejicah rumene zapredke. Videl si trte, ki so se ovijale po raznem drevju, prepregale ga in zaljšale z okusnim grozdjem; zdelo se ti je od daleč, da drevje rodi tako žlahtno sadje. Še dalje je bil gozd samih zelenih oljk. Več sužnjev je pridno obiralo zrelo oljkino sadje, iz katerega narejajo najboljše olje.

Ko je proti večeru vročina nekoliko pojenjala, šel je Ahmed s svojimi soprogami, otrokoma in Ivanom na polje, da pogleda po svojih delavcih. Solnce je bilo vže zašlo v zaton. Trudni delavci so sedeli nekoliko proč od oljkinega gozdiča pri večerji. Nekaj korakov dalje so bili zakurili ogenj, da so si kuhali; sedaj pa je vže ugaševalo; semtertja je tlelo le še kako poleno. Ahmed in Fatima sta šla še nekoliko dalje proti pogorju, katero je po vrhuncih še zlatilo solnce, če tudi je bil v dolini že mrak. Otroka pa sta tekala po zelenej trati. Deček je poslušal tiča, ki je ljubko prepeval v bližnjem grmu, deklica je pa šla k grmu, katerega so obletavali hrošči, ki se lepše svetijo, nego naše krsnice. Otroku se je prijetno zdelo in videlo, kakor leteči biseri. Pa na jedenkrat se pokaže iz bližnje goščave strašna zver; bil je lev. Ošabno in mogočno je stresal svojo košato grivo, da jo pogladi; tudi je odpiral svoje strašno žrelo, kakor bi se mu zdehalo po do-

bremu plenu. Vse prevzame nepopisljiv strah; vsi hité proti hiši. Majhna Almira ni mogla tako hitro bežati, nego drugi; zaostala je za drugimi. Divja zver se jej je bila vže približala. To zapazi Ivan. Brzo skoči na kraj, kjer so sužnji kuhali; zgrabi tleče poleno ter ga prične vihteti v krogu. Kmalo prične s plamenom goreti. Delajoč z gorečim polenom pred seboj goreč krog, gre Ivan brez strahu divjej zveri nasproti. Znal je, da se te zveri ognja boje. Lev bistro pogleda čudno prikazen, obstoji, hudo strese svojo grivo in zarjove, da je majek letel po gorovji. Vendar je šel nekaj skokov nazaj; srdito pa je zrl na čudno prikazen v gorečem kolobarji s svojimi svitlimi očmi. Razdraženi lev še jedenkrat obstoji, zarjove še strašneje in obstoji kakor za skok pripravljen. Pa Ivan se ne prestraši in gre s svojim gorečim orožjem proti zveri. Lev se zopet nekoliko pomakne nazaj, tretjič obstoji, potem pa se zabrne ter jo udere proti goščavi, kjer Ivanu v nočnem mraku izgine izpred oči.

Mej tem je Almira srečno dospela k svojej materi, ki se je bila ozrla na vpitje otroka. Ali strahu in groze je bila Fatima kakor okamnela. Hotela je otroku priskočiti na pomoč, pa noge je niso nesle. Seveda bi mu tudi ne bila mogla pomagati. Prestrašena Almira se zgrudi v naročje svoje matere. Mati objame blede hčerko in gorke solze hvaležnosti so jej tekle pò lici. Ahmed se je hvaležno ozrl proti nebu ter prisrčno objel pogumnega Ivana. Aladin je gladil po lici svojo sestrico in jej rekel: „Hvala Bogu, da te ni požrla divja zver. Ko bi ne bilo Ivana, raztrgala in požrla bi

te bila. Oj, kako bi se bil po tebi jokal!“ Vsi so hvalili in občudovali Ivanovo pogumnost. Sam pa se je imel srečnega, da je otel nedolžnega otroka žrelu divje zveri. Prišedši v svojo majhno sobico je pokleknil ter se v gorečej molitvi zahvalil Bogu za moč in pogum, da je mogel rešiti življenje nedolžnemu otroku.



V.

Svoje žive dni ni Ivan tako sladko spal nego to noč. Nikdar še tudi v jutru ni tako veselo in zadovoljno vstal kakor drugo jutro. Bil si je svest, da je učinil vrlo dobro dejanje. Na vse zgodaj je šel na vrt in opazoval vshajajoče solnce. Videlo se mu je, da solnce še ni nikdar tako lepo vshajalo. Obok neba se mu ni zdel še nigdar tako lepo moder. Barve cvetlic so se mu zdele še lepše pisane in rosne kaplice so se lesketale krasnejše. Videlo se mu je, da vse okoli njega danes lepše kaže ljubezen in dobroto božjo. Nigdar še ni tako lahko in pobožno molil. Njegova molitev je z vonjavo cvetlic puhtela proti nebu.

Po molitvi je šel na svoje delo in pričel trgati v jerbašček cvetlice, da oskrbi šopke za mizo v jedilnici. Nenadoma pride na vrt tudi Ahmed, njegov gospodar ter mu prav prijazno vošči „dohro jutro,“ rekši: „Idi sem k meni, vrli in pogumni mladenič! Važne reči imam s teboj govoriti!“

Po teh besedah Ivana ljubeznjivo prime za roko in ga pelje v drevored na vrtu. Tukaj koraka ž njim nekaj časa molčé gor in dol, potem pa prične govoriti tako: „Dragi Ivan, storil si vrlo delo; dolžnost mi je, da se ti za to vsaj nekoliko hvaležnega skazem, če tudi ti po zasluženji ne morem povrniti. Rešil si mojemu otroku življenje. Ko ne bi bil tako drzen in pogumen, požrla bi bila divja zver mojo hčerko, katero tako prizrčno ljubim. Od sihdob ne bodeš več moj suženj; imel te bodem kot svojega sina. Tvoje plemenito srce je vredno tega. Ne bodeš več stregel pri mizi: z mojimi otroci vred bodeš poleg mene sedel in z menoj vred jedel iz jedne sklede. Tudi ne bodeš več nosil obleke strežaja, nego tako, kakoršno nosim sam. Spremljal me bodeš pri vseh mojih opravilih in razveseljevanji. Menim, da te bodem vzredil v vrlega in plemenitega moža. Za to pa je le nekaj potreba, — pristopiti moraš k Mohamedovej veri!“

Pobožni mladenič obledi, ko sliši svojega gospoda tako govoriti. „Karkoli zahtevate, gospod, bodem rad storil; tudi svoje življenje rad dam za vas. Nikar pa ne zahtevajte, da bi zatajil svojo vero ter postal nezvest svojemu zveličarju in odrešeniku Jezusu. Nikdar ne storim tega; ne za bogastvo vsega sveta. Svojemu Bogu hočem ostati zvest do smrti.“

Ahmed mu s še bolj zgovornimi besedami prigovarja, naj ga sluša, če hoče biti srečen, — in to celo v materinem jeziku našega Ivana. Dosihdôb je črhnil le kako besedico, češ, da se je že od

njega naučil. Danes pa se je jel prav živahno po domače ž njim razgovarjati. Z vso zgovornostjo je opisoval Ivanu srečo in blagor, ki ga bode dosegel, če pristopi k Mohamedovej veri.

Ivan je ostal mož beseda. Odločno je odgovoril svojemu gospodarju: „Ne, ne! nikdar ne storim tega! — Le nekaj naj omenim. Hočete se mi, gospod, hvaležnega skazati zato, ker sem stavil v nevarnost svoje življenje, da rešim nezmožno dete zob divje zveri. Moj Bog pa se je za-me in za vse ljudi daroval v smrt na križi. Tudi za-me je pretil svojo drago kri; za-me je umrl in trpel najgrozovitejše muke. S tem me je otel žrelu peklenškega zmaja ter rešil večne smrti. Dal mi je zemeljsko življenje, obljubil pa tudi večno v nebeškem raji. Kako bi mogel zatajiti svojega gospoda Jezusa? Bi li ne bila to grda nehvaležnost in nezvestoba?“

Ahmed je bil odpadnik od krščanske vere, kar Ivan in nihče v Algijeri ni znal. Bil je sin pobožnih krščanskih slovenskih staršev, ki so mu oskrbeli izvrstno vzgojo. Ko je potoval kot mladi kupec v kupčijskih zadevah po raznih deželah, zgrabijo ga nenadoma roparji, odpeljejo na Turško v Carigrad. Tu ga kupi bogat Turek. Ob kratkem si je s svojo vednostjo in spretnostjo pridobil ljubezen in zaupanje svojega gospodarja. Ni se mu godilo ravno slabo; le prostosti je pogrešal. Tudi jedini hčeri bogatega Turka je bil krščanski suženj vseč. Njegov gospod mu ponudi v zakon svojo hčer, če sprejme turško vero. Vse to ga preslepi, da je postal odpadnik.

Možati odgovor našega Ivana globoko pretrse njegovo srce. Vest se mu vzbudi. Mirno reče Ivanu: „Saj ne zahtevam, da zatajiš svojo krščansko vero. V srci imej svojo vero in živi po njej. Le na vnanje kaži, da spoznavaš Mohameda za božjega preroka. Če pa tega ne storiš, ne moreš pri nas postati bogat, veljaven in čislán mož. Kedor po naših deželah nasprotuje veri in šegam naroda, žanje le zaničevanje in preganjanje. Kaži se le na videz mohamedanca.“

„O, ne, ne,“ reče Ivan odločno, „tudi tega ne storim. Taka hinavščina se mi gnjusi. V istini bi pa pred svetom vendar zatajil svojega Boga ter se kazal odpadnika. Kako bi pa mogel postati nezvest onemu, katerega ljubim? To, menim, sprevidite sami, blagi gospod. — Če se spomnim ljubezni našega odrešenika in izveličarja, ki me je popred ljubil, nego sem zagledal luč sveta, ter dal za me svoje življenje, — mora se pač moje srce vneti nasprotne ljubezni! Pri svetem krstu so me kot majhno dete njemu posvetili in darovali. Ljubi starši pa so me od mladih nog pridno podučevali v sveti veri. Največje veselje mi je bilo, da sem spoznaval njegov zveličavni nauk od dne do dne bolj. S tem je rastla tudi ljubezen. Najsrečnejši sem bil tudi tisti srečni dan, ko sem prvikrat prejel svojega odrešenika pod podobo kruha, kakor nas uči naša vera. — Oj, kako bi se mogel pred svetom hliniti, da nič ne znam o svojem odrešeniku? Grdo pohujšanje, slab zgled bi pa s tem dal tudi krščanskim sužnjem. Nikdar v svojem življenji bi ne mogel biti vesel, ko bi storil to. Ljudem, ki

o Krisusu nikdar niso slišali, ne smemo vzeti za zlo, da nanj ne verujejo. Kar so slišali o krščanskej veri je bilo le: Naj se zatre z mečem in ognjem. Jaz po svojej veri jih le milujem, da niso prišli do spoznanja resnice. Grda izdajica bi bil kristjan, ki zataji Boga. O njem veljajo besede, katere je rekel o učenci, ki ga je sovražnikom izdal za nekaj srebernikov. Rekel je: „Bolje bi bilo za njega, da bi nikdar rojen ne bil.“ Ves trud je zaman, gospod, da bi postal odpadnik. Ako bi mi dali na izbiranje: naj je vse vaše imetje moje, ali pa naj pomolim glavo rabelju, da mi jo odseka, kakor se je pripetilo vže tolikim kristjanom, — raje dam svoje življenje za vero. Kakor sem šel brez strahu nasproti srditemu levu, da mu iztrgam nedolžno dete, vašo hčerko, tako pogumno grem pa tudi smrti nasproti za svojega odrešenika.“

Tako in jednako je govoril Ivan svojemu gospodu. Vsaka Ivanova beseda je bila Ahmedu ostrapušica, ki ga je zbadala v srce. Ves bled in zamišljen reče Ivanu: „Le pomiri in potolaži se! jaz čislam tvojo vero: Nikdar več te ne bodem nadlegoval s takimi sveti in ponodbami.“ Rekši to se je obrnil od Ivana ter korakal počasi in zamišljeno po vrtu do vrat. Od tod je šel na prosto.



VI.

Ivan je napolnil s cveticami pletarico ter šel tudi ves zamišljen v jedilnico, da ž njimi napolni po mizi stoječe lepe posode. Fatima je sedela

š svojima otrokoma vže v jedilnici na predragej naslonjači. Ko Ivan zapre vrata, hiti mu nasproti in reče: „Vrli Ivan, včeraj si storil blago dejanje! Mojo ljubo Almirico si rešil gotove smrti. S tem pa si bil sam v nevarnosti za svoje življenje. Istinito, to je vrlo in blago!“

Ivan, ki je bil še ves zamišljen v to, kar je govoril s svojim gospodom, dé ponižno: „Nisem storil družega, nego kar mi vелеva moja vera. Naš odrešenik, ki je dal za nas svoje življenje, zapovedal je nam vsem: „kakor sem vas jaz ljubil, tako ljubite tudi vi jeden družega.“

Gospa Fatima dé nato: „To je jako lepa in, rekla bi nebeška zapoved. Tega nam naša vera ne zapoveduje. Radi bi še kaj zvedeli o tvojej veri in sploh o tvojem življenji. Ivan je pripovedoval, kako so ga starši od otročjih let podučevali v krščanski veri in učili spoznavati in ljubiti Boga, stvarnika nebes in zemlje, in njegovega edinorojenega sinu Jezusa Kristusa; kako je Jezus zapovedal, da moramo Boga nad vse, vse ljudi na zemlji pa, kot naše brate in sestre, ljubiti kakor samega sebe. S solzami v očeh je pripovedoval o trpljenji in britki smrti Jezusa Kristusa. Spominjal se je še mnogo, kar so mu pobožna mati pripovedovali o Jezusovem življenji. Globoko si je v srce vtisnil te materine besede. Ponavljal je te materine nauke od besede do besede. Navdušeno je govoril o lepoti in blaženosti krščanske vere. Vse kar je Ivan pripovedoval, zlasti še besede in nauki njegove matere, so globoko šle v materino srce Fatime in njenih otrok.

Almirica je jokala sočutja, da so umorili Jezusa, ki je bil tako blag. Aladin pa je rekel: „Oj, ko bi bil jaz imel njegovo vsemogočnost, pokončal bi bil s strelo vse hudobneže.“

Ivan jim je razložil, da je Jezus prostovoljno trpel iz ljubezni do ljudi. Pustil se je usmrtiti, da nas je rešil večnega pogubljenja in večne smrti. Še umirajoč na križi je molil za svoje sovražnike: „Oče, odpusti jim; saj ne vedo, kaj delajo.“

Ta ljubezen umirajočega Odrešenika je mater in otroke tako ganila, da so vsem trem stopile solze v oči. „To je istinito božja ljubezen,“ reče Fatima; „Ta Jezus je kazal v vsem kar je storil in trpel golo ljubezen in usmiljenje!“

Fatima je hotela zvedeti še, kako je Ivan prišel v Algijer. Ivan je povedal, da je ravno hotel obiskati svoje roditelje; pa so ga roparji zgrabili, odpeljali na ladjo in kot sužnjega prodali za nekaj novcev. „Kar mi pa še najhujše dé,“ — reče s solznimi očmi, „je žalost in skrb mojih ljubih staršev in pa mojega brateca in sestrice, ki nista mnogo starejša nego ta dva ljubeznjiva otroka. Oj, kako željno so me pričakovali, kako žalovali in jokali, ko me ni bilo. Gotovo še sedaj žalujejo, ker niso nič več slišali o svojem Ivanu, niti zvedeli o osodi, ki ga je zadela!“

„V srce se mi smilijo tvoji dobri starši,“ reče Fatima. „Pač so bili roparji neusmiljeni, da so te vzeli tvojim dragim staršem. Vendar morate imeti kristjani Turke za najhujše sovražnike in jih črtite iz vsega srca!“

„Oj, nikakor ne!“ odgovori Ivan; „kristijani ne smemo sovražiti nikogar; ljubiti moramo vse ljudi, tudi Turke in žide. Ko bi ne storili tega, — ne bili bi pravi kristjani.“

„Tvoja vera mi je všeč; spoznam, da blaži ljudi,“ reče Fatima in obmolkne. — — —

„Istinito,“ mislila je, „vera kristjanov je boljša, nego mohamedanska. Mohamed, naš prerok, je oznanoval sovraštvo proti vsem drugovercem; Kristus, začetnik krščanske vere, je učil le ljubezen. Mohamed je pomoril mnogo, mnogo tisoč ljudi, da jim je vsilil svojo vero. Kristus je preлил svojo kri iz ljubezni do ljudi; tudi je prepovedal razširjati z orožjem svojo vero. Moram pripoznati, da naš prerok Mohamed ni nič v primeri s Kristusom.“ Seveda si sedaj še ni upala to na glas povedati.

Kar pride iz srca, seže tudi v srce. Radi tega so tudi Ivanove besede šle Fatimi v srce. Razun tega je pa še gorelo njeno srce hvaležnosti do vrlega mladenča, ki jej je rešil drago dete. „Idi, idi ljuba Almira, zahvali se tudi sama vrlemu Ivanu, ki te je rešil in obvaroval divje zveri.“

Otrok gre k njemu, pogleda ga s solznimi očmi: povzdigne svoji nedolžni ročici in reče: „Zahvalim se ti, ljubi Ivan. Bog je velik in moččen. On naj ti poplača!“

„Vedi blagi Ivan,“ reče nato Fatima. „Ko sem bila še tako majhen otrok, imela sem za pesterno krščansko sužnjo. Bila je jako krotka in neizrečeno ljubeznjiva in prijazna do mene. Veliko mi je znala povedati o nekem božjem detetu. Ob njegovem rojstvu so se veselili angeljci, hvalili

Boga in mu slavo prepevali. Te in enake povesti so mi še sedaj najslajši spomin iz otročjih let. Tudi mi je čestokrat zapela kako lepo pesem, na katere se še sedaj rada spominjam. To je bil tudi povod, da si kot izurjen pevec prišel v našo hišo. Od otročjih let vže imam v srci neko ljubezen in nagnenje do vere kristijanov. Ko so moji starši to zapazili, vzeli so mi pobožno sužnjo. Ljubila sem jo skoraj bolj, nego svojo mater, jokala sem in se nisem mogla ločiti od nje. Na mojo prošnjo so ji dali moji starši prostost. Šla je nazaj v svojo domovino. Še sedaj mi je pred očmi njen mil, bled obraz. Tudi sama je milo jokala, ko se je poslovila od mene. Njene zadnje besede so bile: „Spominjaj se me, Fatima; jedenkrat bodeš še kristjana postala.“



VII.

Mej temi razgovori so Fatimi pretekli skoraj dve uri. Pri otročih pa se je jela oglašati lakota. Zajutrek je bil na mizi; nihče pa se ga še ni dotaknil. Mater je jelo skrbeti, da oče ne pridejo tako dolgo k zajutreku. Ni si mogla raztolmačiti, da ga ni. Ker pa je imel navado, da je šel vsako jutro na sprehod, šine jej strašna misel, češ, šel je proti pogorju. Znabiti ga je napadla divja zver in raztrgala.

Ahmed je hodil mej tem časom po oljkinem gozdiču gor in dol, držeč roki na hrbtu. Ko bi ga bil videl, spoznal' bi bil prvi trenotek, da je jako zamišljen. Nikdar v svojem življenji ga ni še tako hudo peklo, da je zatajil vero svojih pradedov in staršev. Sam s seboj je govoril: „Ta plemeniti, blagi mladenič mi je ne vedé s svojim možatim govorjenjem sekal rano za rano v moje srce. Kar sem postal izdajica svoje vere, nisem se še čutil v resnici srečnega in mirnega; sedaj pa mi ni več tako živeti. Šel bodem nazaj v svojo domovino in se vrnil v naročje katoliške cerkve, katero sem tako sramotno in sebično zapustil. Ali kaj poreče Fatima k temu! Oj, ko bi jo mogel pregovoriti, da gre z menoj in postane kristjana! Seveda se zamorem vrniti tudi sam v svojo domovino. Imetja ima na izobilo, da preživi sebe in otroka. Ali kako zamorem pustiti otroka, da bi bila vzgojena v mohamedanski veri! Svoj sklep jej hočem precej razodeti. Znabiti bode vrlin Ivanov v prvem trenutku uplival na njo, da bode šla z menoj.

Z resno otožnim obrazom je prišel v jedilnico, da jej naznani svoj sklep. Niti slutil še ni, kako mu je za to vže pomagal Ivan. Stopivšemu v sobo reče: „Oj, dragi Ahmed, da bi bil pač tukaj! Še misliti si ne moreš, koliko lepega mi je v kratkem času povedal Ivan o krščanski veri; da bi bil tudi ti to slišal! Iz vsega srca želim, da bi mogla postati kristijana ter vživati blaženost, katero vsem na izobilo ponuja. Odkritosrčno ti povem, na tvojem mestu bi za ves svet ne zapustila te vere.“

Ahmedu se čelo razvedri, ko sliši Fatimo tako govoriti. Težek kamen se mu je odvalil od srca. „Hvala Bogu!“ reče, „da si teh misli kakor jaz. Ravno sem prišel, hoteč ti naznaniti svoj sklep ter se o tem posvetovati s teboj.“

Po teh besedah reče Fatima Ivanu, naj gre z otrokoma v stransko sobo; tam naj zajuterkujejo. Možu pa reče: „Čemu razgovora in posvetovanja! Rada grem z otrokoma v tvojo domovino.“

Ahmed je imel še več pomislekov, kako naj izvrši svoj sklep. Fatima mu je vedela precej pravo svetovati. Saj si vže pred dalj časom rekel svojim prijateljem, da te silijo kupčijske zveze iti v Benetke. Reci jim, da bodeš v kratkem šel v Evropo. Nikomur se tudi ne bode čudno zdelo, če grem s teboj. Samo ob sebi se pa tudi ume, da otrok ne moreva pustiti samih. Naše imetje v gotovini in dragocenostih vzameva lahko s seboj. To posesvo pa prodaj; saj sem vže sinoči rekla, da ne bodem prišla več sem z otroci, ker niso varni pred divjimi zverinami. Prodaj toraj posesstvo, iztirjaj dolgove in skrbi, da prej ko mogoče ostavimo Aljgijer za vselej.“

Ahmed je slušal modri svet Fatime. Prodal je posesstvo, razprodal svoje blago ali pa ga vzel s seboj na barko. S soprogo in otroci jo odrine na široko morje. Tudi nekaj krščanskih sužnjev je nakupil ter jih vzel na barko, da jim v domovini da prostost. Prav vesel je bil, ko je imel za hrbtom Aljgijer.

Mej potom je hotel obiskati še večno mesto Rim. Tu je slovesno zopet stopil v naročje kato-

liške cerkve. Tudi je imel srečo videti svetega očeta, ki so se ž njim in Ivanom prav ljubeznjivo razgovarjali. Pri odhodu pa so sveti oče Ivanu rekli: „Tebe bode božja roka še rabila, da bodeš izvoljeno orodje v izveličanje mnogim ljudem.“

Iz Rima je šel s svojo obitelji v Benetke, da poravna svoje kupčijske zadeve. Iz Benetek jo je odrinil v Trst proti svojej domovini. Tu se je vršila še velika slovesnost. Ko so bili Fatima in otroci v krščanski veri dovolj podučeni, bili so v stolni cerkvi slovesno krščeni. Krstili so jih škof sami. Nebrojna množica pobožnega in radovednega ljudstva se je bilo zbralo v cerkvi. Vse je gledalo plemenito gospo, ki se je z otrokoma bližala krstnemu kamnu v velikej pobožnosti, če tudi je bila v prelepej pisanej svilenej opravi, kakoršna je vseč ljudem južnih krajev. Še bolj pa si se radoval nedolžnih otrok, ki sta s sklenjenima rokama prejela sveti krst; kjer koli se je Fatima z otrokoma v mestu pokazala, povsod so jih ljudje veselo pozdravljali.



VIII.

Vže iz Benetk je Ivan sporočil svojim staršem, da je srečno rešen sužnosti ter na poti v domovino s svojim gospodarjem in vso družino, ki je stopila v katoliško cerkev. Dne svojega prihoda jim še ni mogel določiti.

Necega večera, ko je solnce ravno zahajalo, sedela je vsa obitelj pod košatim drevjem poleg grajskih vrat. Razgovarjali so se o željno pričakovanem Ivanu. Nenadoma se jim približa urnih korakov mlad mož. Bil je oblečen v dolgo halo, obleko romarjev one dobe. Bil je naš Ivan; starši ga precej ne spoznajo. Mnogo je zrastel in bil zagorelih lic. Tudi so vsi mislili, da bode prišel s turško družino, kakor jim je bil sporočil. Ko so pa spoznali, da je tuji romar njih ljubljeni Ivan, bilo je tem večje njih veselje, pero ga ne more opisati. Misliti si ga moreš nekoliko, če se misliš v takej okolščini. Oče, mati, bratec in sestrica planejo nanj ter ga veselo sprejmo v grad. Odloživši svojo romarsko obleko, je stal med njimi zal mladenič v noši plemičev one dobe. Po srečnem svidenji se je razgovarjala obitelj, da je ura bila polnoči. Saj so si tudi vedeli praviti raznih dogodkov, zlasti še Ivan; moral je po večkrat ponoviti vse, kar se mu je bilo v tem času pripetilo.

Čez nekaj dni potem so dobili še druge goste. Ahmed s svojo obitelji je prišel v grad, da obišče roditelje vrlega Ivana. Vera Jezusova in krščanska ljubezen je kmalu obe obitelji združila s tesno vezjo ljubezni. Ahmed, sedaj zopet Vid, je sklenil pristrčno prijaznost z Ivanovim očetom, ki je bil vže v letih; spoštoval ga je, da je njegov oče. Fatima, ki je dobila pri svetem krstu ime Marija, in Ivanova mati ste postali kmalu dobri prijateljici. Ivanov brat in sestrica sta se zabavala z Almiro in Aladinom, ki pa sta se sedaj zvala Milica in Tonče. Pripovedovala sta o vročej Afriki in črnih

murinih, ki ondi živé, in pa o strašnih levih, ki živali in ljudi trgajo in žró.

Ivanov oče se pa v družbi teh srečnih ljudi ni mogel zdržati, da bi ne bil na glas poveličeval božje previdnosti, „Oj, dobri nebeški oče,“ reče, „vse obrneš modro in na naš prid! Bil je zame in za mater hud udarec, da sva zgubila svojega Ivana; milo sva po njem žalovala. Tudi zanj je bila to huda poskušnja. A bilo je to kratko trpljenje mnogim na blagor, nam vsem pa se je spremenilo na veliko veselje. Kedo bi te vekomaj ne hvalil neskončno modri Bog!

Vid je znal, da je Ivanov oče zgubil po pogostih turških napadih v slovenske pokrajine skoraj vse svoje imetje. Tudi grad so bili večkrat oplenili, ter odnesli vse dragocenosti. Ponudi mu nekega dne veliko svoto denarja, češ, ker je po Ivanu postal deležen večnih dobrot, zahteva hvaležnost, da z njim deli svoje časno imetje, katerega mu je dal Bog na izobilo.

Ivanov oče odgovori: „Niti novčiča ne vzamem. Res je postalo moje imetje bolj pičlo, kakor tudi mnogim drugim rodbinam. To nič ne dé. Posvetni lišp in bogastvo človeka le prerada zapeljata, da hrepeni le po posvetnej slavi in veselji, za istinito pravo veselje duha pa se ne briga. Nisem imovit, pa tudi reven ne. Hvala Bogu! imam toliko, da morem s svojimi počeno živeti, in to je dovolj. Molil sem vedno kakor modri Salomon, pa tudi otroke tako učil: „Reyščine in bogastva mi ne daj, o Gospod! Daj mi vsakdanjega kruha vse dni mojega življenja.“

„Seveda je to blago in modro. Vendar menim, da je Ivan vže dovolj poskusil. Njega bogastvo ne bode oslepilo,“ reče na to Vid. „Vzemi pa ti, kar nočejo sprejeti oče. Hvaležnost me sili da ti vsaj nekoliko povrnem, kar si mi storil. Rešil si mi hčerko gotove smrti; pripeljal si me na pravo pot, katero sem bil zapustil, z menoj pa tudi ženo in otroka v naročje svete cerkve. Rad ti dam, blagi Ivan, polovico svojega imetja.“

Jaz za-se denar še manj potrebujem nego moj oče. Sklenil sem iti v red ter se svetu popolnoma odpovedati. Na skrbi mi je le izveličanje svojega bližnjega, ker sem videl strašno bedo v Afriki. Vendar se drznem nekaj prositi. Darujte nekaj ponujene svote v to, da se z njo nakupijo nesrečni krščanski sužnji in rešijo strašnega jarma sužnosti. Tudi še trije moji rojaki, s katerimi sem bil na jednej barki, kakor sem vže pravil, zdihujejo v hudem robstvu daleč od svoje domovine. So redovniki, katerim je na skrbi, da z milodari odkupujejo sužnje. Izročite jim blagi gospod nekaj novcev v ta namen. S tem storite najblažje dobro delo usmiljenja.“ — Kakor je Ivan svetoval, storil je Vid. Polovico svojega obilnega imetja je daroval v to, da se rešijo nesrečni rojaki hude sužnosti.

Kake pičle ure hoda od Ivanovega doma si je kupil Vid lep gradiček. Obe rodbini ste živeli v prijateljski zvezi. Čestokrat ste obiskovali jedna drugo. Ivan je šel zopet na visoke šole, da jih izvrši. Ob počitnicah je hodil na dom svojih staršev.

Bilo je ravno o veliki noči, ko je prišel Ivan zopet domov. Tudi Vid s svojo rodbino je prišel

obiskat Ivana. S seboj je prinesel tudi list, ki mu ga je pisal nekdanji nesrečni Ivanov tovariš mladi pravnik. Pristrčno se zahvaljuje za dobroto, da ga je rešil težkega robstva; pozdravlja pa tudi toplo svojega sojetnika Ivana.

Drugi dan ste bili obe rodbini prav židane volje pri obedu. Kar pridejo neznani ljudje, želeč z gospodo govoriti. Bili so naši stari znanci: stari ribič in pa mladi mornar, ki sta bila z Ivanom vred odpeljana v turško sužnost. Bila sta doma iz okolice in se ravno vrnila v domovino. Prišla sta, da se zahvalita blagemu Vidu. Mornar je pripeljal s seboj svoje vže priletne starše, ribič pa svojih petero otrok in ženo. Bil je ganljiv prizor, gledati, kako so se jim po lici otrinjale solze veselja in hvaležnosti.

Vid jim reče: „Ne meni, ampak temu-le mladeniču se zahvalite! Njemu ste hvalo dolžni za svojo svobodo, jaz pa in moja obitelj se mu imamo še za mnogo več zahvaliti. Ta-le blagi mladenič, ki je bil vaš sojetnik, je vaš pravi rešitelj!“

Moža nista Ivana precej spoznala; sedaj se še le spomnita onega mladenča. Stari ribič reče: „Dá, dá, ta je oni mladenič, ki je prišel kakor poslanec božji k nam na ladjo morskih roparjev in nas v naši bedi in tugi tako ljubeznjivo tolažil. Oj, otroci, žena in ti sosed, zahvalimo se blagemu mladenču!“

Vsi se gnetijo okoli Ivana, hoteč mu roko poljubiti. Ta pa se brani, rekši: „Zahvalite se mojim ljubim roditeljem. Z besedo in zgledom so me učili, da naj se tako vedem. Vse, kar sem,

imam se poleg Boga zahvaliti le dobri vzgoji svojih ljubih roditeljev.

Ivanov oče stopi sedaj v sredo, odkrije svojo sivo glavo in ozrši se proti nebu, reče: „Vsa čast in hvala gre Bogu samemu! Kakor vsegdar — je tudi sedaj vse práv in modro obrnil. On, ki je pripustil, da je prišel moj sin v roke roparjem, vedel je našo in njegovo tugo spremeniti na veliko veselje. Po tem trpljenji smo vsi, menim, krepostnejši, modrejši in boljši postali. Bog nam je poslal bridko trpljenje in ga spremenil v sladko veselje. Sin, ki obrača na svoj prid dobro vzgojo, katero je prejel doma in v šoli; če dobro porabi smožnosti, ki jih je prejel od Boga: če ostane po nižen ter ne išče svojo ampak božjo čast, — je lahko samemu sebi in svojemu bližnjemu na časni in večni blagor. Čast in slava bodi Bogu sedaj in na vekomaj!“

Ko je Ivan izvršil bogoslovje, sklenil je stopiti v red „bratov presvete Trojice v reševanje jetnikov.“ Ta red je ustanovil kakor znano sveti Janez Matajski. Namen mu je bil, da redovniki rešujejo jetnike turške sužnosti, uče nevedne in strežejo bolnikom. Starši Ivanu radi v to privolijo.

Svojo dedščino je zapustil svojemu mlajšemu bratu.

Oj, koliko veselje je bilo za vse domače, ko je prišel naš Ivan prvokrat v redovni obleki domov. Nosil je dolgo belo halo z rudečim križem na prsih. „Križ,“ reče Ivan, „nas spominja, da prenašamo voljno svoje trpljenje v veri na Onega, ki je za nas na križi umrl. Opominja nas pa tudi,

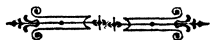
da ljubeznjivo lajšamo bedo in trpljenje svojemu bližnjemu. Bela in rudeča barva znači, da moramo skrbeti za nedolžnost srca in da naj naša srca plamte ljubezni do ljudi, zlasti trpečih.“

„To je prav za prav dolžnost vseh ljudi,“ rečejo oče; „to hočemo tudi mi storiti.“

Ivana so predstojniki poslali v Afriko, kjer je z deli krščanske ljubezni mnogo let lajšal bedo nesrečnim sužnjem.



Kršćanska obitelj (družina).



Poslovenil

P. Florentin Hrovat.

Pred več nego dve sto leti je živel na nekem otoku Japonskega kraljestva pobožen in pošten mož. Ime mu je bilo Tit. Vse ga je spoštovalo, ker je bil plemenitega rodu in ob jednom tudi kreposten in pobožen.

Mnogo, mnogo let popreje, nego je zagledal luč sveta, prišli so bili v te kraje po širokem morji pobožni, sveti možje, da oznanjujejo sveto Jezusovo vero divjakom po teh krajih. Mnogo tisoč divjakov je pazljivo poslušalo oznanjevalce svete vere. Dali so se krstiti. Tudi Tit, ki je pri svetem krstu dobil to ime, postal je kristjan. Od dné do dné je bolj spoznaval, kako blaži njega in njegovo obitelj nova vera. Bil je nebeško srečen. Hitro se je razširila vera našega Gospoda Jezusa Kristusa po prostornem japonskem kraljestvu. Vsi so menili, da ob kratkem času zginejo ostudni maliki, in da bodo vsi častili pravega Boga; vživali pa tudi srečo in blagor, ki gá zamore divjakom primesti le katoliška cerkev.

Kmaloprišlo je drugače. Malikovavski žrtveniki, ki so se bali za svoje mastne službe, pregovorili so cesarja, češ, krščanska vera je cesarstvu nevarna; iztrebi naj jo iz cesarstva, če si hoče prestol ohraniti. Na to je zapovedal cesar

svojim namestnikom, naj pomoré vse, ki bi se ne hoteli odpovedati krščanski veri ter darovati malkom. Brez števila vernih je dalo rajše svoje življenje, nego da bi postali nezvesti svojemu odrešeniku Jezusu. Mej najstrašnejšimi mukami so ostali zvesti ter veselo prepevali svojemu Bogu hvalne pesmi. Bili so veseli, da jim je dal Bog priliko zanj trpeti.

Cesarjev namestnik v oni pokrajini, kjer je živel Tit srečno in zadovoljno s svojo obitelji, sklene pred vsemi drugimi za staro vero pridobiti veljavnega Tita. Mislil je tako: „Če pregovorim tega moža, katerega vsi kristjani jako ljubijo in čislajo, da se odpove krščanski veri in daruje malkom, posnemali ga bodo tudi vsi drugi.

Pokliče ga k sebi v svojo palačo. Z vso svojo zgovornostjo mu prigovarja, naj bode pameten, naj uboga cesarja in zapusti kerščansko vero. Vse lepe besede in obljube so bile zaman. Prične mu groziti z najhujšimi mukami. Tudi za te se ne briga Tit. Ostal je stanoviten v svojej veri.

„Pripravljen sem vsegdar za svojega cesarja prelititi tudi svojo kri in dati zanj svoje življenje; proti svojej vesti pa ne morem delati. Zvestoba do mojega Boga naj ti je porok, da sem in ostanem zvest tebi in cesarju do smrti. Še rajše pa umrem za svojega Boga in odrešenika. Saj nam kristjanom odpre vrata v neizrekljivo srečno večnost.“

Namestnik reče na to: „Dobro! ker se ne bojiš smrti, prisilil te bodem drugače, da bodeš pokoren cesarju.“ Rekši to, obrne se od njega ter mu pokaže z roko, naj gre.

Tit je imel tri ljubeznijve, zale in cvetoče otroke. Najstarejši sin, Šimen, je bil v šestnajstem letu svoje dôbe; hčerka Nežica v štirinajstem in Matijček, najmlajši sinček v devetem letu.

Očetu in pobožni materi je bilo najbolj na skrbi, da vzgojita svoje otroke v strahu božjem in jih prav dobro podučita v kerščanskem nauku.

Drugi dan je bila ravno vsa obitelj skupaj, da po vsakdanjej navadi opravi svojo jutranjo molitev. Nenadoma obkolijo vojaki hišo. Poveljnik gre v hišo ter reče resnim obrazom in ostrimi besedami očetu: „Namestnik mi je zapovedal, da vašega najmlajšega sina odvedem k njemu. Če se ne odpové Kristusovej veri, sežgali ga bodo še to uro na grmadi, ki je vže na dvorišči palače pripravljena.“

Oče in mati obledita kot smrt. Nista se prestrašila tolikanj radi tega, da bodo sežgali zalega dečka, temveč sta se bala, da ne bi se deček zbal goreče grmade ter zatajil vere.

„O moj otrok“, opominjajo ga oče, „spomni se svetega starčka Polikarpa, o katerem sem ti šestokrat pravil. Ko so mu grozili, da ga bodo sežgali na grmadi, če ne zataji Jezusa, odgovoril je z mladeniško srčnostjo: Vže mu služim nad šestinosemdeset let; ves čas me je obsipal z dobrotami. Kako bi zamogel zatajiti svojega Gospoda in Odrešenika. Z veseljem se je dal sežgati za sveto vero. Pomisli sin, da mora biti oni gospod dober in blag, kateremu je šestinosemdeset let služil pa se še zanj dal sežgati. Stori tudi ti kot otrok z veseljem, kar je on kot starček storil.“

Mati pa, spominjaje se makabejske matere, rečejo s solzami v očeh: „Dá, ljubo dete, usmili se mene in idi veselo v smrt.“

„Oj, ljuba mati“, — dé na to sinček — „nikar ne jokajte! Saj rad umrjem; ne bojim se smrti. Za Jezusa Kristusa, svojega Gospoda, rad dam svoje življenje.“

Brat in sestra milo pogledata svojega bratca in se poslovita od njega. Vsi so ga hoteli spremiti. Ali stotnik reče osorno: „Nazaj! nihče ne sme iz hiše!“ Vsak hoče še jedenkrat objeti in poljubiti dragega jim Matijčka. Šimen in Nežica se kar ne moreta ločiti od njega. On pa jim reče: „O pustita me! Grem z veseljem: saj grem v nebesa. Tam se bomo zopet videli.“

Poveljnik reče očetu osorno: „O, neusmiljeni oče! neusmiljena mati! Storita kar je cesar zapovedal, in otrok je rešen. Sama sta ga izročila smrti na grmadi.“

„Menite mar,“ odvrne ta stotniku, „da nama ni težko ločiti se od dragega otroka?“

Poveljnik odpelje za roko dečka, ki se je šestokrat še ozrl nazaj proti domu. Njegove oči so bile solzne, vendar pa mu je bilo obličje vedro in veselo držeč se na smeh. Tudi ostali so pogledovali skozi okno za njim do tja, da jim je zginil iz pred oči skozi vrata, ki so držala na dvorišče namestnikove palače. Vrata se za vstopivšim zapró. Dvorišče palače je obdajal visok zid. Vsi ostali so ves čas plaho zrlí proti palači in dvorišču.

„Hvala Bogu!“ vsklikne žena, „ravno sedaj se je pokazal z dvorišča dim. Ni postal nezvest svojemu Odrešeniku; sedaj, sedaj ga bodo sežgali.“

Mož se je spomnil v tem trenutku očaka Abrahama. Veselega obličja se je ozrl proti nebu ter vzdihnil: „Tebi Vsemogočni, darujem svojega drazega sinčka v žgavni dar. Saj si tudi ti za naše odrešenje daroval svojega sina v sramotno smrt na lesu svetega križa.“

Po teh besedah pokleknejo vsi in molijo, kakor bi klečali poleg oltarja, na katerem bode nebeškemu jagnjetu za sveto vero darovan njih ljubljencek.

Ko je vže prihodnje jutro zlatilo vshajajoče solnce s svojimi žarki okolico, čula je še vsa obitelj. „Oj rumena jutranja zarja, ki rumeni modro nebo, me spominja rumenega plamena, ki je včeraj vpepelil našega ljubega Matička,“ vzdihne žena, ozrši se skozi okno.

Ko je bilo solnce dobro iz za gore izšlo, zopet stopi poveljnik v hišo. „Vaš nadepolni sinček,“ rekel je staršem, „vaš zali sinček je vže prah in pepel. Sedaj sem prišel po vašo zalo hčerko, da jo zadene jednaka osoda, če ne bo slušala povelja cesarjevega.“ — „Vendar mislim, o ljuba, zala, cvetoča deklica, da ne bodeš tako bedasta, nego je bil tvoj ljubi bratec. Le pomisli, cesarjev namestnik te bode ozaljšal in obdaroval z dragim lišpom, če mu bodeš pokorna. Na izobilo ti bode dal zlata in vsega, kar le poželi tvoje srce,“ — reče deklici.

Nežica pa vojaku tako odgovori: „Čemu mi zlato in dragi biseri? Vera, v trpljenje uterjena, je dražja nego zlato, ki se očisti v ognji. Večno izveličanje pa je oni biser, za kateri moramo žrtvovati vse. Saj pravi naš odrešenik: Kaj pomaga človeku, če si pridobi tudi ves svet, svojo dušo pa pogubi!“

Po teh besedah se stotnik milo ozre proti deklici, rekši: „Oj, pač bi bilo britko, da tudi to zalo cvetko pokosi smrtna kosa v razcvetajočej mladosti in lepoti!“

„Človek je podoben travi, ki jo pokosé, in človeška lepota cvetlici na polji, ki odevete in zvene. Duša pa, ki spolnuje božjo voljo, živi na veke,“ — dé na to zala Nežica.

„Če si pa tako trmoglava in nespametna, dobro! napovem ti tudi kazen in smrt, katera te čaka. Vrgli te bodo, kot cesarju nepokorno deklico divjim zverinam, ktere te bodo raztrgale in požrle. Te li ni strah in groza take strašne smrti?“

Hčerka se pri teh besedah spomni, kar so jej oče pripovedovali o mučeniku svetem Ignaciji. Tudi tega škofa in mučenika je nekdam rimski cesar obsodil v tako smrt. Kakor ta mučenik sodniku, tako je stotniku odgovorila tudi Nežica: „Sem Jezusovo seme. Zobje divjih zveri me morajo smleti, da me bode Jezus spoznal kot pravi, čisti kruh ter vzel v nebeško veselje.“

„Oj, mila, draga hčerka,“ — rečejo na to oče, „srečna si! Jezusov svet nauk si si dobro v srce vtisnila ter ga zvesto ohranila. Božji Duh

te razsvetljuje in krepí, da bodeš ta nauk tudi spolnjevala ter rada umrla za Jezusovo vero.“

Debele solze so tekle materi po obličji, ker ima v kratkem izgubiti tudi svojo drago hčerko. Ko pa je slišala tako srčno govoriti svojo hčerko, dala jej je vera zopet novo moč. Tolažila jo je blažena misel, da se v kratkem onkraj groba zopet združi s svojimi ljubimi otroci. Sè srčnostjo makabejske matere jej osrčena pravi: „Ker je božja volja, idi tudi ti draga hčerka! Sveti Duh ti bode dal srčnost in moč, da bodeš kot nežna deklica srečno prestala boj z divjo zverino?“

Oče, mati in brat objamejo nežno in mlado mučenko; britko jokajo in ihté. Srčna deklica pa se jim strga iz rok in reče veselo: „Oj, dobri oče, skrbna mati in ti, dragi bratec, nikar ne žalujte! Veselite se z menoj! Zdi se mi, da vidim vže nebesa odprta! Tam, tam se zopet snidemo, kjer naš bratec že vživa nebeško veselje. V svetih nebesih bodemo vsi vživali veselje, ki nikdar ne neha.“ — Stotnik odpelje hčerko iz hiše. Starši in bratec bi jo bili radi spremili. Straža pa, ki je stala okoli hiše, zabrani jim prestop hišnega praga.

V jutru tretjega dne pride zopet poveljnik. Z resnim glasom reče: „Vašo cvetočo hčerko je vže doletela zaslužena kazen. Je vže pri svojem mlajšem bratci. Prišel sem še po starejšega sina. Še pa imate čas, da se spametvate. Pomislite dobro to, — preden ga odpeljem. Hočete mar vse svoje otroke izgubiti? Hočete li sami vse s svojo trmoglavostjo usmrtiti? Ozrite se le na svojega

najstarejšega sina! kako lepega in čvrstega života je! Ni li škoda za tako krepkega mladenča, da bode moral prezgodaj v grob? Ta je jedini vaš otrok, ki ga še imate. Naj ž njim vred zmrje tudi vaš plemenit rod? Je vaše veselje, vaša tolažba in podpora na stare dni! Vem, da ga ljubite, kakor svoje oko! Na starost vam bode ljubeznjivo stregel ter vam ob smrtni uri zatisnil oko. Pregovorita ga, naj si reši svoje življenje iz ljubezni do vaju in je pokoren cesarjevemu povelju. Kaj koristi vam in njemu upor in trmoglavost? Imamo oblast, da ga usmrtimo z najstrašnejšimi mukami.“

Vrli mladenič pa dé na to besedovanje možato tako: „Ne imeli bi moči do mene, ko bi je vam ne bi Bog dal. Z menoj morete storiti le to, kar Bog pripusti. Se li ne bodem z veseljem uklonil temu, kar mi je odločil ljubi nebeški oče? Njegov preljubljeni sin je umrl na križi za vse ljudi. Oj, sladko in tolažljivo je trpeti in umreti za onega, ki je za nas dal svoje življenje.“

„Tedaj vedi,“ reče srdito poveljnik, — „namestnik te bode dal križati. Nikakor se ti ne bode zdelo prijetno, ko bodeš moral s prebodenima nogama in rokama viseti na križi in trpeti pekoče rane, katere ti bodo delali žebli. Brez vsakega krepčila bodeš umiral v smrtnih bolečinah.“

Pogumni mladenič odgovori: „Oj, koliko veselje, kolika tolažba zame, da me je moj Odrešenik spoznal vrednega take smrti, kakršne je sam umrl za nas. Z njegovo milostjo in pomočjo se bodem prizadeval trpeti in krvaveti, kakor on, dotlej, da bodem mogel tudi ž njim zdihniti: Dopolnjeno je!

„Vrlo dobro govoriš, moj ljubi sin!“ pravijo oče. „Bog naj te podpira, da ostaneš stanoviten do konca. Mladenič si še, po božjeji milosti pa imaš pogum moža. Njegova milost naj te še dalje podpira, da bodo veljale tudi o tebi besede: Blagor možu, ki poskušnjo voljno pretrpi; zakaj če je skušnjo prestal, prejel bode krono življenja, katero je obljubil vsem, ki ga ljubijo.“

Sin zre nekoliko trenutkov s sklenjenima rokama molče proti nebu, potem hitro objame in poljubi očeta in mater ter gre trdnih korakov iz sobe; stotnik je šel za njim.

Blagi Tit in njegova pobožna žena sta v molitvi prečula vso noč; tolažila in osrčevala sta jeden drugzega. Ko pa je napočilo jutro, pričakovala sta vsak trenotek gotove smrti. Slednjič pride stotnik zopet v hišo. „Blaga gospa,“ — reče stopivši v sobo, — „prišel sem, da vas peljem k cesarjevemu namestniku. Niti vi, niti vaš mož se nista usmilila svojih lastnih otrok. Rešite se sedaj vsaj sami. Istinito, britko mi je pri srci, če pomislim, da vam bode rabelj čez nekoliko trenutkov odsekal glavo. Tako smrt vam je, blaga gospa, odločil namestnik cesarjev. — Smejate se temu? — Veselo se ozirate proti nebu? Vam li ni prav nič mar, da si ohranite življenje, ko ste še v najlepših letih svoje dôlebe? Hočete li s svojo trmo v nekoliko trenutkih zapraviti svoje življenje, ki se vam nikdar^{*} več ne povrne?“

Pobožna in blaga gospa dé na te besede stotniku tako: „Zgubila bodem sicer časno življenje, a bodem prejela na onem svetu večno živ-

ljenje. Veselja mi kipi srce, če mislim, da bodem v nekolikih trenutkih zopet videla svoje otroke, s katerimi bodem ostala združena vso večnost. Tudi mi ne dela žalosti misel, da se bodem ločila nekaj trenutkov od svojega moža. Trdno sem prepričana da bode šel danes ali pa jutri z menoj. Oj, če se spomnim svetih nebes, kako prazna in pusta se mi zdi zemlja. Vsa posvetna slava in sreča je le senca, ki hitro mine. Ali tam v svetih nebesih, — kako srečni in blaženi bomo tam! Tam ni več ločenja! Tam se oko več ne solzi; tam srce več ne zdihuje! Človeško oko ni videlo, uho ni slišalo in srce občutilo veselja, ki ga je Bog pripravil onim, ki ga ljubijo.“

„To ravno je naša najslajša tolažba, naše najslajše upanje,“ reče Tit. „Preživeli smo marsikatero žalostno in bitko uro. Zlasti zadnje dni nama je radi smrti dražih otrôk žalost razjedala srce. Ali vse trpljenje zemeljskega življenja ni primerjati s slavo in veseljem, ki nas še čaka onkraj groba.“

Žena seže potem po svoj pajčolan, da se ogrne. Možu pa reče: „Dragi Tit, ne bodem se poslavljala od tebe, ko te zapustim in grem na morišče. Zdi se mi, kakor bi šla čez cesto v sosedovo hišo ali pa ono-le stransko sobo, kamor bodeš prišel ob kratkem za menoj. Smrt naji loči le nekoliko trenutkov; združil pa naju bode zopet z najinimi otroci tam pri Jezusu, Mariji, apostelnih in vseh izvoljenih na veke. Čemu bi toraj žalovali? Vzrok imamo tem bolj, da se veselimo;

saj nas vže sedaj osrčuje blaženo upanje.“ — Po teh besedah hiti hitro s stotnikom na morišče.

Pičlo uro potem pride zopet stotnik ter reče Titu: „Sedaj idi pa tudi ti z menoj k namestniku!“ Tit gre ž njim, stotnik ga pelje v namestnikovo sobo. Cesarjev namestnik je stal poleg mize, na kateri si videl prelepa oblačila od svile in škrlata, raznovrstne posode od zlata in srebra ter drage kamene. Tit se prikloni namestniku ter zaničljivo pogleda vse te razložene dragocenosti.

Namestnik mu reče: „Vem, da se ne brigaš za te reči. Tudi tvoji otroci se niso zmenili za to. Pa le idi z menoj! Pokazal ti bodem dražje zaklade in bisere.“

„Ne trudi se zaman, namestnik; pelji me rajše na morišče, ki je oškropljeno in namočeno s krvjo moje žene in mojih otrôk. Svet me več ne briga. Ne moreš mi na tem svetu pokazati, kar bi me zanimalo.“

Namestnik odgovori na to: „Le idi z menoj in poglej!“ Pri teh besedah odpre stranska vrata; Titu veli, naprej. Stopivši v prelepo dvorano, obstoji, kakor bi bil okamnel. Kaj pa je videl? Njegova žena je sedela pri mizi, okoli nje pa so bili otroci, vsi zdravi in veseli ter se veselo pogovarjali. Niso precej zapazili vstopivšega očeta; sam pa radi iznenadenja ni mogel spregovoriti besedice. Človek navadno strahu obledi, on pa je obledel prevzet nepričakovanega veselja. Srce mu glasno bije in sapa mu zastaja. Slednjič se jim vendar približa z razpetima rokama in reče veselo: „Oj, nebeški Oče! kaj vidim! Ti še živiš, ljuba

žena? In tebe, ljuba hčerka, niso raztrgale in požrle divje zverine? In vaju, draga sinova, niso umorili? Našel sem vas vse zdrave in vesele, misleč, da so vas pomorili. Zdi se mi, da ste od mrtvih vstali.“

Vsi hité veselo k očetu. Žena ga objame in moči njegovo obličje s solzami veselja. Otroci mu veselo poljubijo roko in se mu oklepajo okoli kolen. Vsi so bili neizrekljivo veseli in srečni. „O, koliko veselje bode še le v nebesih, ko se zopet vidimo!“ rečejo na to oče. „Saj se nam zdi, da smo že v nebesih,“ odgovore otroci.

Namestnik se je radoval ginljivega prizora in njemu samemu so stopile svitle solze v oči. „Kako ljubezniva in presrečna obitelj je to!“ reče namestnik. „Veselje in sreča, ki navdaja vaša srea, prevzela je tudi moje srce.“

Ko je minulo nekoliko splošno veselje, reče Tit namestniku: „Povej mi vendar, zakaj si nam tako hudo grozil in mojim otrokom protil z najhujšo smrtjo, sedaj si pa tako dobrotljiv in milostljiv do nas?“

Namestnik odgovori: „Štejem si v dolžnost, da ti o tej zadevi povem vse. Nikdar nisem bil nasprotnik in sovražnik kerščanskej veri; saj so mi bili kristijani najljubši podložni. Ker pa cesar jako sovraži kristijane, zaukazal mi je ostro, naj iztrebim iz svojih pokrajin krščanstvo. Mislil in prevdarjal sem, kako bi mogel izvršiti povelje cesarjevo, da bi mi ne bilo treba prelivati krvi nedolžnih in poštenih podložnikov. Vsi tebe jako ljubijo in spoštujejo; hotel sem toraj poskusiti s

teboj, češ, če mi bode ta pokoren, posnemali bodo tudi vsi drugi njegov zgled. V slučajih pa, da se obotavljaš izvršiti moje povelje, naj jih prestraši tvoja smrt. Nisi se brigal za vse moje obljube in groznje. Sklenil sem bil, da omečim po otrocih tvoje očetovsko srce. Menil sem, da bodeš rajše zatajil svojo vero, nego pa izgubil svoje otroke.

Besedice še ne znaš o tem, kaj se je godilo s tvojimi otroki in ženo tu v mojej palači. Vse ti hočem povedati; gotovo te bo veselilo.

Kakor znaš, sem najpred k sebi poklical tvojega najmlajšega sinčka. Stotnik je imel ukaz, da ti naznani, kaj ga čaka. Stotnik, ta častitljiv, stari vojak, mi je povedal vse, kar ste mej seboj govorili, in kako srčno se je vedel deček, ko vam ga je vzel iz naročja. Jaz sem se dobrikel za lemu dečku, božal ga po lici in rumenih laseh. Pokazal sem mu tudi razne reči, ki vesele otroke v tej dōbi, ter mu obljubil, da mu jih podarim, če me bode ubogal. Ni mu bilo mar vse to; resno se je držal ter odkimoval z glavo. Velel sem, naj peljejo dečka k gorečej grmadi. Kako sem se čudil, ko je hotel deček sam skočiti veselo na gorečo grmado. Vendar mi je bilo žal za zalega dečka. Zapovedal sem, naj mu za sedaj v palači odločijo sobo ter ga ondi čuvajo. Skrbeti pa morajo zanj, da mu ne bode manjkalo ničesar potrebnega.

Zopet pošljem k vam stotnika ter mu rečem naj vas pusti v mnenji, češ, mali sinček je vže žrtev ognja. Zapovedal sem mu, naj pripelje vašo brhko hčerko ter ob jednom pove, kaka smrt jo

čaka. Stotnik jo pripelje in mi na tihem pove vse, kar se je godilo mej njo in njenimi starši. Ponudil sem ji prelepo in drago lepoticje, kakoršno je navadno vseč deklicam te starosti. Pokazal sem ji tudi srdite tigre, si so s svojimi svitlimi, bistrimi očmi gledali skozi železno ograjo, in hrèpeneli z odprtimi žreli, polnimi ostrih zôb, po krvi mlade žrtve. Velel sem nežno devico postaviti v sredo dvorišča. Vojaki so šli proč. Jaz in moji služabniki smo gledali skozi okna palače. Stala je mirna in vesela, kakor opisujejo vaše povesi angelje božje; brez strahu je čakala trenutka, da služabnik odpre železno omrežje. Kako bi moglo moje srce tako nežno in ljubeznjivo bitje, vašo nedolžno, blago hčerko izročiti zobem divjih tigrov? Istinito, tega ni strpelo moje srce!

Tako stanoviten, kakor sestra in brat, je bil tudi starejši sin. Če tudi ga še sicer bolj dečka nego mladenča smem imenovati, govoril je ponosno in srčno kakor mož. Zapovedal sem naj ga peljejo na morišče. Iz brunov stesani križ, kladivo in žebliji so ležali pred njegovimi nogami. Ni kazal niti najmanjšega strahu. Ni čakal, da bi ga rabelj razpel na križ. Sam je legel z razpetima rokama na križ ter rekel rabeljnu: „Stori kar ti je zaukazano. Kakor je umrl moj Odrešenik, tako hočem tudi jaz umreti.“

„Istinito,“ govori dalje namestnik, „vaše otroke navdaja neka nebeška moč, proti kateri se vsa zemeljska sila zaman bojuje. Spoznal sem, da sem premagan. Sam sem ga peljal k sestri in bratu. Tvoja žena se je pokazala vredno mater

in vzgojevalko tacih otrok. Dal sem jej njene otroke nazaj, — sedaj pa tebi nazaj izročim mater in otroke.“

Cesarjev namestnik 'objame Tita ter reče: „Vera, ki rodi takov sad, vzgojuje tako vrle in dobre ljudi, veže tako 'tesno in pristrčno starše z otroci, daje toliko srčnost ob smrti, vzbuja tako trdno upanje na večno življenje po smrti, mora biti iz nebes. Nad teboj, tvojo ženo in otroki sem spoznal, kako mogočna in vzvišena je kerščanska vera. Istinito, kerščanstvo je najboljši dar nebes.

Odsihdôb sedaj, ljubi Tit, bodiva in ostajiva prijatelja! Trdno sem sklenil, da postanem sam kristjan. Sprejmite me, vrli in blagi ljudje, v svojo družbo. Dá, želim od sedaj biti ud katoliške cerkve. Sicer vem, da preganjanje kristijanov po cesarstvu ne bodé jenjalo. Vem, če me ne doleti še kaj hujšega, da bodem zgubil svojo službo. Ali kaj je vsa zemeljska čast in slava proti oni slavi, katere zamore deležen postati vsak, tudi najbolj reven človek, ki veruje, upa in ljubi kakor vi! Brez primere lepša in veličastnejša je ona nebeška krona.

